

העוֹלָם הַזֶּה

הסוד הגדול מאחורי
השינוי בבדיית-המועצות

רצח
סטלין

מספר 963
י"ז ניסן תשט"ז
29.3.1956
המחיר:
פר" 350

העורך הראשי: אורי אבנרי
ראש המערכת: שלום כהן
עורכת-משנה: רוב איתן, אורי סלע

עורך כיתוב: סילבי קשת
הכתב הראשי: שרגא הרניץ
חברי המערכת: עורך תבנית: עורך צור
צלם המערכת: יחודה זעירא

ישראל ביבר, ניצה נבי, איתן נבירול, לילי נילי, דוד הורוביץ, רותי ורד, דני זוהר, אברהם חזקוני, אוסטר טאובר, משה לזס, אביבה סמן, עמוס קינו, שלמה קרו, אלי תבור.
הציר הראשי: עורך דפוס: מנהל מעבדה: שמואל ברתור, אריה אריאל, נתן רחן

רד גליקסון 8 תל-אביב, מען המברקים: 26785, 136, 26785, 136, 26785
חמוציא לאור: העולם הזה בע"מ
דפוס ישראל בע"מ, ת"א טל. 23204

אין המערכת אחראית עבור תוכן המודעות. מלבד עבור מודעות המתפרסמות תחת הכותרת "דו"ח לצרכני", "דו"ח לבוחרי", "דו"ח לנוסע" וכיו"ב המוכנות על-ידי חברי המערכת ונברקות על-ידי המדור "דו"ח לבוחרי" כולל מודעות מטעם מפלגות וארגונים ציבוריים אשר אין המערכת אחראית לתוכן ולדעות המובעות בהן ושאינן משקפות ב"שום צורה שהיא את דעות המערכת.

העתון הנקרא ביותר במדינה

2,164 יקר

רק את נושאי המאמרים אלא גם את תוכנם. איש זה הוא גרשום שוקן, העורך.

למחרת פרסום מאמרו של אותו כתב שלחנו לעורך הארץ מכתב מתוך וענינו, ובו הודו לנו כמעט את כל הטענות של כתביו, תוך הסתמכות על עובדות ברורות. קוראי העו"ד הזה קראו אתר ככתב מכתב זה אצלנו, ויכלו להיווכח כי סגנונו היה עדין וחסרי טינה. אולם הארץ עשה מעשה שלפי מיטב ידיעתי עוד לא היה לו תקדים: הוא לא פירסם את המכתב, ואף לא ענה עליו. יש להניח שהמכתב לא היה לעצת לטענות הענייניות, שהוכיחו בעליל את מופרך היה בנין השקרים של הצד השני.

אחרי כל זה, הופתעתי השובע לקבל מכתב מעורך הארץ, חתום בידי מזכיר המערכת. דומני שאילו זרקתיו ישר לסל, היתה לי כל ההצדקה לכך. אך אין העולם הזה מופקר דומה לארץ ההגון. הוא מפרסם את המכתב בעמוד זה, במלוא המכתבים.

שים לב: עורך הארץ אינו מכחיש שמא מרו היה בחזקת ביוון המור של בית-הדין, אשר כל הענין עודו תלוי ועומד לפניו. אין הוא מכחיש כי רוב טענות המאמר היו בחזקת אי-אמינות וכנפים. הוא רק מכחיש כי המאמר נראה "מוזמן ומוכתב". אני מצטער מאד: הוא באמת נראה כך. לא אני איתן זה. אשם מי שכתב אותו.

הידיעה על שיחת שרת-שוקן, בה ביקש שרת-החוקן שהארץ יירמם למסע הציבורי הגדול נגד שורת המתנדבים, התבססה על מקור רות מוסמכים ביותר. אני עורך הארץ מכחיש את הדבר, אני מוכן להאמין לו. אני בדרך כלל מאמין לאנשים למרות שלאחרונה מתפרסמות הכחשות רבות מדי על שיחות ש' היו או לא היו למר שרת בענינים שונים.

כאיש הארץ לשעבר, אני עוקב בדאגה מורדה מאד אחרי התפתחות יומון זה, מאז הצטרף עורכו לספלי חברה-הכנסת של הארץ.

א-יתלותו של הארץ היה נכס יקר. היא קיבלה מכה קשה באותו חודש בו הצטרף שוקן לרשימת מועמדי הקואליציה. כאשר פתח הארץ לפתע במאמרי-ההשמצה שלו נגד השופט הלוי ויצא להגן על קסטנר לאורך כל החזית. מאז מתגלגל העתון במדרון זה, ואין עוצר.

הדבר לא בא לי כאפתעה גמורה. אולם איש אינו מצטער על כך יותר ממני.

לילי אבנרי

לא הקטע הראשון, בו יש רמז כי לעמוס בן נוריון יש כל שייכות שהיא ליומה ככתובת הי מאמרים של ש. טבת, ובפרט המרמז כי המאמר הוא מוזמן ומוכתב, ולא הקטע השני בו נאמר כי המאמרים נכתבו לפי בקשתו של משה שרת. יוסף פינקלשטיין, מזכיר מערכת "הארץ", תל-אביב

מרחב לחוג הקורא חיים בוקסבוים (העולם הזה 961) מציע הקמת הוניה לבעיות המרחב, אני מצטרף לדעתו, ופונה אליכם שתקבלו תחת הסוכתכם חוג כזה, כשיוסדר.

ע"ד, תל-אביב
... רעיון מצויין!
... טוב ויפה, אבל באיזה אופן?

שלמה אשכנזי, חיפה
... טוב ויפה, אבל באיזה אופן?
... דעונו שמיר, חיפה
... טוב ויפה, אבל באיזה אופן?

גם קפריסין היא תצפית
שוב פעם מתגלגל שאתם צודקים בעניני מדיניות חוץ. עוד לפני כהודש ניבא מדיניות תצפית (העולם הזה 956) כי הסכסוך בין בריטניה ויוון יחריף, למרות שאין היה נראה היפוך. הנכונה האמת מה עם הנליתו של הארכיבישוף מאקאריוס לאיי סיושל.

זאת היא שנת הכושר לישראל להתערב באו"ם לטובת יוון והיתנים שבקפריסין. כפי שדרשתם אז במאמר, גם לימסול היא ארץ-ישראל.

יוסף רילף, ירושלים
מכתב גלוי לעבר אלינאצר
מלחמה היא טירוף. כאדם שהיה לוחם מחרת בינוסולפליה, בתקופת המלחמה, ואשר אשתו עברה את מחנות המוות, הריני ככיר את כל זועזועותיה, כתבתי, איפוא, מכתב גלוי לעבר-אלינאצר. אור דה לזם אם תפרסמו אותו.

אורני ראש הממשלה,
לאחרונה מרבים לדבר על התנגשות ומלחמה. האמנם דין הטירוף לנצח? האין בדינו להפוך את הקערה? דתהי אמת היא, כי מהקו יצא מי תיק. רשעה נא לי לזכור את היד המובילה לכך: עלינו למצוא נקודת מוצא משותפת. היא נר אית לי בקביעת האמת והפועל. שכל התנגשות עתידה - ואפילו המשך המצב הנוכחי - הם כי בחינת טירוף מוחלט. שאין ברונתו בתולדות הי

מין האנושי. בהתנגשות כזו אין אפשרות של פתרון, אין סוכיו לנצחון, לשום צד. במה יוכלו לזכות צבאותיהם? במערכות עליונות? כשיכינו פני דים? חזויות שפרים?
במה זוכו צבאות ארצנו? במחנות פליטים של עזה? חלוצת סיני?
הרשני לצידד פנידן את הפתרון, כפי שאני רואה אותו:

- יש להכביח קשר נוח ויעיל בין ארצו ויתר הארצות של האומה הערבית המתחדשת.
לנשת לבעית הפליטים נישא מיידיה, מעי שית וקונסטרקטיבית.
לתאם את מדיניות כל ארצות המרחב ביחס למצמצות הנלוות על בסיס המדיניות הפעילה המבוצעת על ידי ממשלתן.
להקים רשות שתוח משותפת בין מצרים וישראל, על בסיס הקרנות הנוכחיות (שילומי נרמיה, תקנות מטעם האו"ם, אישורי הבאת העולמי, סעיף 4 של איציות-הברית, ועודה סוכבי בית.
לסדר סיוויים משותפים בעניני מסחר, תרבות, ומחקר.
דרד זו אינה קלה, אך ללא ספק היא היתירה. עלינו לכחור: לייאמה או לא להתקיים כלל. ברנשי כבוד

יוסף לוינגר, מורה בי"ס תיכון, קרית-ים

צברית מימולצת
מיסויכום על המועמדות לתואר צברית 96/ (הקול הזה 960) נוצר הירושם כאילו שלחו תנור עזת הנוער נציבות לתחרות, וכאילו שלחו המחנות העולים, למשל, רק שתי נציבות. (אולם) נציבות אלו נבחרו על-ידי עצמן.

מ. ס., המחנות העולים
חלק ניכר מהמועמדות המציאי המלצות רשמיות מטעם התנועות שהן משתייכות אליהן.

מתי אפשר להתחיל לשלוח תמונות לתחרות צבי רית 57?

צביה רוט, חדרה
אחרי שנוכחתי באופן התחרות, לא אהסם להיציג את מועמדותי בפעם הבאה.
רותי ליותן, רמת-גן

בטח.
אם אהסוך את זנב-הסוס שלי לצמה נוסה איר פירה, יהיו לי סיכויים? אכן, יש לי הרגשה שכאן תתפתח אסנת הצמות.
רנה ורדיכין, חיפה

מינויה של שושנה דמארי כשופטת בתחרות צבי רית 56, היתה מוצלחת מאד. אני היתי מעניק לה את התואר צברית של כל השנים.
יהודה שליט, תל-אביב

הכל סיפרתם על אופירה. שהיא יודעת לשחק, לרקוד קראקוביאק, לפרוט על ספנתר ולחנך ילדים. שכתתם לציין רק דבר אחד: מהו צבע עיני גי'?

לוי גולדברג, תל-אביב
חזומות.
שאלה של פרינים

התמלאו אולי לשמוע, על זיהות הדעות בין פולה ברנדיון וחיים נורי, כקשר לסרונים לבנים ושמיכות צבאיות (העולם הזה 961).
בנידור מספרים שבאחת הפגישות (הכלתי רש"מיות, כמובן), של פולה עם החברה מהמסייעת, התפלאה להיווכח שהחילו צה"ל אינם שונים עם פרינים לבנים. לשאלה אם אין צה"ל מספק סרדינים לבנים לחילו, וכתה לתשובה שיליות.
"בתור אחות, אני אומרת לכם שזה למסס מהי מינימום", הכריזה אשת שרה-בסחון.

שמה היא שזודק?
מלחמת השאלונים

רכותי, אני רוצה לומר שענין השאלונים הי משפטיים (העולם הזה 962) כבר עובר כל נבול, במקום משפט, זה הופך להשמצה אישית בלתי מרובנת, לפי הפרניצים: מתי חוללת להכות את אשתך?

רון ראובני, נתניה
זה מוכיר לי את האדם שאינכם אמר עליו שאחותו יאנית. אחר כך רץ הסכסוך ההוא ברחבי בות וצעק: "אין לי בכלל אחות!" זה לא עוד לו.

יוחנן בר-עזר, עפולה
... כשקראתי את השאלון שהניש עמוס ל' שורת-המתנדבים הסמקתו מעמס, אולם כשקראתי את השאלון של המתנדבים שהניש לעמוס, רוח לי. הם שילמו לו כמולו! אם כבר, אז כבר!
אסתר בריאל, רחובות
... האם לא יותר בריא שבמקום לשפוך זה על זה קיתונות של השמצות, יצאו לרנע החזקה ר ינמרו את הענין ככרבי, באנדרופיה?

יהודה מלמן, ירושלים
בריונות על החשבון

אני המובטלים, ששכחנו בלשכת העבודה כי רמתנו (העולם הזה 961), רוצים להודות לכם על הפרסום שנתתם לשביתה. אכן, הארבעה שי היכו אותנו אינם אלמונים. אלה הם כריניים המקבלים משכורת שמנה על השבוננו, והם מרי כרים לכל הפועלים.
אברהם קריניצי, ראש העיר, אמר לנו כאשר היינו אצלו, עם סטיציה שחתמו עליה 20 פועלים לתעסקה ושכר מלא, את המלים האלה: "רע, כיס, או תרעבו, מה יש?"
אנתנו לא קבוצת-לחץ כי פעלנו לטובת כל הפועלים והצענו לכלם להצטרף לשביתה והישנינו סיוויים עבור 500 פועל. אפילו ישראלי, מרי כיר הלשכה, אמר שהורות לחץ השביתה שלנו השיג את מקומות העבודה.
אנתנו לא היינו מבזריים בשביתה. הפועלים תרמו לקרדי-השביתה עשרות לירות.

(התימה לא ברורה), רמת-גן
משפט שמה, 1956

אין צורך להסתכל פעמיים כדי לקבוע כי פינה רוזנבאום (העולם הזה 962) היא אמו של של קלמן כסריאנינונטש. היא דומה לו כשני נמ שים. בנה הקטן, אלי, רק מחוץ כמראהו את הי הנחה.

שולמית הלפרין, חיפה
זוהי טרנדיה אנושית נוגעת ללב. היתום, שהי פך כנו של שתי אמותיו, עומד במצב קשה בי יותר מכל אחת מהן. להן יש כבר ילדים אחרים, ואילו הוא עדיין נשאר ללא אם.

ציננה כהן, תל-אביב
בן השר חוזר

שוב אני חוזר ושואל את בן השר (העולם הזה 958): מה טעם בארנון ובקיום חוג של בני שרים? מהו, בעצם, הניגוד המשותף להם מרט להיתום בני שרים?
היברים המשותפים היכולים להביא ליצירת חונ זה, הם בדיוק אחרים דברים המשמשים קשר בכל הברה אחרת. לכן אין לי טעם להקים את ההוג המועט.
אם בן השר מהמש חברה, שיפנה לאלה הי קיימות כבר, כמו למשל, תנועות-נוער, או אולי כדאי להקים חוג מעניין יותר, שבו יהיו צעני אחד מכל מעמר ומקצוע (של החורים, כמובן).
אחוז לא בן שר, משק X

מכתבים להלנה
הנני לא-יהודיה, אני חיה בנרמניה, והנני חברה סניה המבוגר של חברה שיתוף-הפעולה היהודית נוצרית.

אני מתענינת מאד בהתפתחות של מדינת ישראל, ואני משתתפת באופן פעיל בבעיותיהם של יהודים מקומיים. לצערי, אין לי כל קשר עם מישוה מארזכס, ואחיה, על כן, אסירת תודה לכם, אם תעזרו לי במציאת מחכתב צעיר כביש בילי.

אעיקר להתכתב בשפה הנרמנית, כיוון שאינני שולטת היטב בשפה האנגלית.
הלנה לינבורגר

כתובתה של המתכתבת:
Helga Leinburger, Hamburg 33, Hellbrook str. 19, Germany.

טיהור קני
לא נכון מה שכתב עירד מרור הקולנוע שלי. כמ שאמר כי הפרסון על קליו הוא מועזע (הי עולם הזה 962). היה זה הכריסון המשעשע ביותר מסוגו. אחרי שראיתי, התחלתי להביא אותו מי חנות המכולת, ולו רק בגלל הנערה היפה שי שיקה בתפקיד עקרת בית. אבל אל תספרו את זה לאשתי.

יצחק גפני, תל-אביב
מדוע היא עלולה לשלוח אותך 10 פעמים ביום לחנות, להביא את המצרך?

רצח סטאלין

מי בריזן עד זולאדיבובי

על ברכיו של המנהיג שחור-השפם. הוא היה חלק מחיים הנפשיים כמו אבא ואמא, ואולי אף יותר מהם.

גם מחוץ לגבולות היבשת הסובייטית התהלכו הבריות המומים. לא חי כיום אדם מבוגר בעולם, שלא התמודד איפעם במעמקי לבו עם יוסף סטאלין, שלא קיבל את תורתו בהערצה או שדחה אותה בשאט-נפש.

לפני שלוש שנים מת סטאלין האיש. הודיע מות סטאלין המושג, הסמל, הרמות ההיסטוריות. היה זה רצח בכוננה תחילה, מבוצע בידי תלמידיו וזרשייו.

למראית-עין היה זה מעשה חסר-הגיון, מוזר, אפילו מטורף. למראית-עין כרתו מנהיגי ברית-המועצות את הענף הרעיוני עליו הם יושבים. אולם זה היה רק הרושם השטחי. מתחת לפני הקרקע פעל הגיון אחר, עמוק יותר, מוצק יותר.

מותו השני של יוסף סטאלין לא היה מקרי. הוא היה מחוייב המציאות, שכל חייוני בהתפתחות שתטביע את חותמה על הגדרות האנושות בשנים הקרובות.

יוסף ויסקאלינוביץ ("קובה") דיגנאשווילי,

שכנס להיסטוריה בשם סטאלין, לא נראה כאדם שנוי עד לגדולות. בשורת המנהיגים המבריקים, שהכינו והוללו את מהפכת אוקטובר, היה הוא האיש האפור ביותר. לא היה לו ברק הגאונות של לנין, המעוף האמנותי של טרוצקי, הכושר הרוחני של בוכארין, קאמנייב ווינובייב.

הוא נראה כאחד הפועלים השחורים של ההיסטוריה, המבצר עם את המלאכה בהתאם להוראות הניתנות על-ידי אחרים, כלי שנוח להשתמש בו, והנורק למחסן-הגרוטאות בגמר הדי עבודה. כך חשבו כל חבריו בצמרת המהפכה. הם התחרטו על הערכה זו. אך אז זה כבר היה מאוחר מדי.

כיצד הגיע איש זה למרום פיסגת ההיסטוריה? שום תכונה של סטאלין עצמו מסבירה את הדבר לגמרי, לא סבלנותו העילאית, לא זהירותו, לא פקחותו. הסיבה היא עמוקה יותר: האיש סטאלין התאים במקרה מאין כמוהו לשלב מסויים של המהפכה.

לנין יצר ההיסטוריה. סטאלין נוצר עדיירה.

מהפכה ה-קומוניסטית

הוא היה המחיר בו נקנתה הפיכתה של ברית-המועצות תוך 25 שנה, מהן ארבע שנות מלחמה קטלנית והרפנות, למדינה התעשייתית הגדולה ביותר בעולם, פרט לארצות-הברית.

כך ניצחה המהפכה — ומחוללה מצאו את עצמם — לאפתעתם הרבה — שליטים כל-יכולים איכרים נכערים, כבודה במצב-רוח של ימי-הביניים.

משך כמה שנים פעמו בלב המנהיגים אשליות. היה נדמה להם כי הנצחון הרוסי הוא רק שלבי-מעבר קצר, שהמהפכה תצפה את אירופה כולה. בתרועת-התלהבות הקימו את הדי אינטרנציונל, שלחו מינשרים לפועלי כל העולם, הרימו את נס המרד בהונגריה ובגרמניה. הם חשבו כי בירת המהפכה תעבור, בקרוב, לברלין.

אולם האשליה מתה. המהפכה לא התפשטה. היא נשארה מבודדת ומנותקת בארץ אסיאתית גדולה, השמל וכבישים, בה חסרו לחלוטין כל התנאים המוקדמים למשטר קומוניסטי.

רגע שנתברר מצב זה, מת הלאדימיר איליץ אוליאד נוב, המכונה לנין. ייתכן שהיה זה מולו. ליד קברו הרענו נשארה קבוצה של שותפיו ותלמידיו, מבוהלים וחסרי-רעצה. מצב העולם היה שונה מכפי שתיארו לעצמם. הם עצמם היו תלושים מקרקע הצמיחה. הם היו בניגוד במהפכה העולמית, אך זרים בכפרים של אמא רוסיה.

ואז בא הגל הנגדי שהרים את יוסף סטאלין אל הפיסגה. היה זה גל רוסני גל שנווד כרכבות הכפרים של אמיה והספר האירופי. ייחמה כי לבות מליוני אנשים מפגרים. סטאלין סימל את הגל הזה.

הוא הכניז על סיממיו: סוציאליזם בארץ אחת. פירוש היה: להפנות את הגב למהפכה העולמית לבצר את המולדת הסובייטית. לחולל בה את המהפכה בלי עזרה מן החוץ. להפוך את רוסיה המפגרת למעצמה עולמית מתפתשת.

תכנית זאת היתה מציאותית, מפני שהתמונה בסתרי הלב עם הגאווה הטבעית של האדם הרוסי, עם שאיפתו הטבעית להנחיל את מולדתו לארץ מתקדמת, אדירה, עומדת ברשות עצמה.

הקומוניזטים נשטפו מן הכמה. עדיה נשאר יורשם של איוואן האיום ופוטמר הגדול, המהפכה כן הגדולה, המהפכה מן הכפר הקווקזי, שהיה רק פעם אחת בחייו מחוץ לגבולות רוסיה.

איך הופכים למדינה נחש

האסיאתית, שאינה מתחשבת בחיי אדם. בין 1929 ו-1933 העי ביר בכוח הזרוע את איכרי ברית המועצות לקולחוזים, במחיר כמה מליונים הרוגים וגוועים ברעב. המשטרה החשאית הקימה משטר של אימים. מליונים נדדו למחנות עבודת-הכפייה במדבר הלבן של האזור הארקטי.

זה היה המחיר בו נקנתה הפיכתה של ברית-המועצות תוך 25 שנה, מהן ארבע שנות מלחמה קטלנית והרפנות, למדינה התעשייתית הגדולה ביותר בעולם, פרט לארצות-הברית.

בצד משטר הטרור, שעורר זועה ברחבי המערב, קם פולחן-מנהיגים אסיאתי, שהזכיר את עבודת-האלילים של שבטי הערבה הסיבירית ואת תפארת-ימי-הביניים של הכנסייה המזרחית. על אף מחאת אלמנטו וסלידת חבריו, הועברה גופתן החנוטה של לנין למאוזולאום, כאילו היה פרעה מצרי או חאן מונגולי. פולחנו של סטאלין עצמו הגיע לשיא הדי גיתוך.

אולם משטרו של סטאלין

נשא בחובו את זרע חורבנו. עצם הצלחתו הפך אותו לפסול. המשטר לקח את בני המוזיקים, את ילדי הרועים מעריכות תורכיסטאן, ו-הוביל אותם לספסלי הלימודים של ה-טכניון והאוניברסיטה. הוא הוציא את האיכר הנבער מביקתתו, הטיל עליו לבי

הל קולחוז המעובד בטרקטור-ענק מסוג לוינו. המוני אסיה הפכו לאזרחי מדינה תעשייתית אירופית.

ככל שהצלחה סטאלין יותר, כן הפך משטרו לפחות-ינסבל.

שיכבה בריאה של מנהלי בתי-הרושת, של מהנדסי-יצור, של צעניצבא, של מנהלי-חקלאות, התגבשה במדינה החדשה. שיכבה זו התרגלה לחיות בנוחיות. היא שוב לא הבינה מדוע עליה לחיות בצנע, שדה חלוצי בימי הראשית של המפעל החלוצי. היה ידעה כי המשק החדש יכול לייצר גם טראקטורים, גם טאנקים, וגם מכונות-פאר מסוג ציט.

התגמלות של ביורוקרטיה מסורבלת ובלתי-יעילה, שיגקה ממסורת המשטר הצארי, הרגיזה שיכבה זו. היא לא רצתה לקבל הוראות מטומטמות, שהפריעו ליעילות. היא לא רצתה כי התקרומת המדע תיעצר בגלל קפריסה של המנהיג שקבע חוקים מדעיים כאילו היו פקודת-קבע צבאיות.

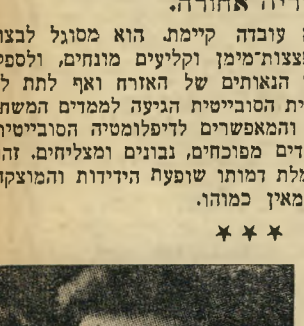
היא לא רצתה גם לרעוד כל ימי חייה מדי הישמע קול מגפיים מסומרות בחדר-המדרגות בשעה שתיים בלילה.

כמו צעיר שהתמרד נגד יור הקשה של אב עריץ, אשר התעקש לראות בו ילדון שובב, כך החלה הצמרת הסובייטית החדשה תוססת בשנות חייו האחרונים של סטאלין. כל עוד חי המנהיג הקשיש, הספיקו הפרסטיגיה האישית שלו ושלטון הטרור לרסן את המרד. אולם ברגע שמת — מוות טבעי או בלתי-טבעי — נזרק המכסה מעל דוד המים הרוחתים בקול של התפוצצות.

זה הדבר שקרה. לעיני כל, החדש. רצח זכרו של סטאלין אינו סימן של חזקיהו. להיפך הוא סימן של כוח, הפורץ סוף-סוף ככלים מיושנים. זהו צעדו העצמאי הראשון של דור חדש, שגדל במדינה תעשייתית שופע-עתי-מדין, היודע שאין כל אפשרות להחזיר את גלגלי ההיסטוריה אחורה.

המשק הסובייטי הוא עובדה קיימת. הוא מסוגל לבצר את התעשייה, לייצר פצצות-מימן וקליעים מונחים, ולספק באותה שעה את צרכיו הנאותים של האזרח ואף לתת לו מותרות. העוצמה הצבאית הסובייטית הגיעה לממדים המשתרעים אותה מן הפה, והמאפשרים לדיפלומטיה הסובייטית להפתיע את העולם בצעדים מפוכחים, נבונים ומצליחים. זהו המצב החדש, אותו מסמלת דמותו שופעת הידירות והמוצקה של ניקיטה כרושצ'וב מאין כמוהו.

מהפכה זו תימך

שך ומן מה, עד שהאדם הסובייטי רי העולם כולו יתרגלו אליה. כאשר תהפוך סופית לעובדה קיימת, ישתנו בהדרגה פני העולם.

הם לא יהיו עוד פנים שח-צייים שחור-וח-צייים לבן. ההבדלים בין המחנות שוב לא יהיו יו כל כך קיצוני-ניים. ובתוצאה מכך יגדל מחנה-הביניים, הניי-טראליסטי, המשתדל לאזן את שני הקצוות.

יהיה זה מצב חדש, הרה במחנות, גם למדינת ישראל.

אל תחכה לתוצאות מרחיקות לכת מכינוס מועצת הכספים, המתקיים עתה והדן במצב המזון במרחב. כינוס זה לא יביא עמו כל התקדמות ממשית לחיסול הסיכסוך הישראלי-ערבי, יסתפק רק בשליחת משלחת לאזור ובהשמעת אזהרה חמורה לצדדים לשמור על השלום והשקט באזור.

ישראל צפויה אורח עוינת בריוני מועצת הכספים, לאחר שנוציג ברית המועצות ינקוט עמדה פרו-ערבית מובהקת ואילו עמדתן של ארצות הברית, בריטניה וצרפת תהיה פושרת, תוך רצון להבליט את גישתן הניטרלית.

יחסים דיפלומטיים בין ישראל לגרמניה המערבית יכוננו עוד הקיץ. אל תסמוך על הכחשות משרד החוץ, שפורסמו השבוע בהבלטה, בהן מובטח כי לא מתנהל כל משא ומתן לקשירת קשרים מדיניים עם ממשלת בון. הסכמה עקרונית, בין ממשלת ישראל לממשלת בון לחלופי נציגים דיפלומטיים כבר קיימת. הביצוע נדחה לחדשים מספר לפי בקשה מיוחדת מבון.

לעומת זאת, יתחדדו היחסים בין ממשלת השווייטים לרשות הגרמנית הממונה על ביצוע חוזה השילומים, על רקע ביצוע החוזה. שווייץ בצורת הביצוע מצד הגרמנים, וסירובם של הגרמנים להכליל ברשימת הסחורות מסורות שונות שהישראלים ציינו אותן כחיוביות בשבילם, תהווה מקור לתקריות ממושכות.

בעוד מדינות הגוש המזרחי עוסקות באספקת נשק לאויבי ישראל, תתחיל רומניה, אחת ממדינות הגוש, לספק לישראל עופות ואווזים שחזוטים. לפי הסכם שהושג בין ישראל לרומניה, תשיג ישראל ברומניה כמיות גדולות של בשר שחזוטי.

הנסיגות להקים "חזית עמית" של השמאל בארצות הים מערב ויחודשו עליידי הקומוניסטים. צפה להכרזה חגיגית מצדן ליתור על כל אמצעי בלתי-חוקי לכיבוש השל

בפתיחת בתי-הספר, שנו-עדה מיד למחצית החג, יחוד שנוי. חופשת בתי-הספר בישראל תימשך שבוע נוסף, כתוצאה מיציאת מורים לעבודת ביצועים. לעומת זאת, יקדים השנה הרישום לבתי-הספר, וי במקום בחדשים יוני-יולי כרגיל, יתנהל הרישום ברוב המקומות בארץ כבר בחודשים אפריל-מאי.

עקוב אחרי צעדיו של יעקב הרצוג, מנהל המחלקה האמריקאית במשרד החוץ, ויועצו של שר החוץ לענייני ירושלים. הרצוג, שהוא בנו של הרב הראשי לישראל, יעסוק בשבועות הקרובים בתפקידים דיפלומטיים מיוחדים שמטרתם יצירת אהדת הכנסיות בעולם למאבקה של ישראל.

לפחות אהדה תזכה הממי שזה מצד הרתיים במדינה. מיינוי של משה אונג, מהאגף השמאלי של הפועל-המזרחי, ככתשיר החינוך, לא ירגיש את הימניים, המיוצגים על ידי ח"כ יצחק רפאל, שראה עצמו מועמד לתפקיד זה. רפאל הוא שעמד, בעת הצטרפות מפלגתו לקואליציה, על כך כי משה רה זו תובטח הפועל-המזרחי, והוא לא יעבור בשתיקה על סירובו של השר זלמן ארן למנותו ככתשיר, ימשיך להמריד את מפלגתו בממשלה.

מורד אחר יהיה ח"כ אהרן בקר, ראש המחלקה המקצועית של ההסתדרות, שילחם נגד השרים אשכול וספיר, התומכים בסירוב התעשיינים להעלות שכר כללי של כל העובדים בתעשייה.

מורד יתחולל גם בשורות הציונים הכלליים. נסיונם של ראשי המפלגה, לצמצם את פעילותו של "המועדון הרעיוני", שהוקם לאחרונה במפלגה זו, ואשר חבריו חודשים, "חידוש פני הצמרת" של המפלגה, יביא להתמרדות גלויה של החוגים המרכזיים מסביב ל"מועדון".

עוד מורד שיהיה בחדשות: ח"כ לשעבר הלל קוק, שחזר לשמו בימי המחנת, פיטר ברגסון, וחיידש את פעילותו המדינית בארצות הברית. שגריר ישראל בווינגטון מנהל משא ומתן עם קוק-ברגסון, שהוא אזורי ישראלי, כי יפסיק פעילותו ויחזור לישראל. תוך כדי המשא ומתן נרמז לברגסון שאם לא יחזור בעצמו יזאנו להחזרתו דרך צינורות רשמיים.

אל תופתע אם ד"ר אבא הלל סילבר יכריז כי בא דבר אפשויות להשתקפות קבע בישראל. סילבר הודיע עוד לפני מספר שנים לאנשי קהילתו בקליוולנד, כי יחפשו להם מנהיגיהם אחר, מאחר שהחליט לעלות לישראל לישיבת-קבע. יחסיו המתוחים עם בי. גיי. גרמו לעיכוב בעלייתו עד היום.

השינויים בצמרת "דבר" יצאו סוף-סוף לפועל. פיטוריו של חיים שורר על-ידי "ירידה למעלה" נדחו כדי למנוע את הרושם שיש להם קשר עם גילויי העולם הזה על תגרת-האגרופים בבית דבר, אולם עתה הגיעו לשלב מעשה.

העם בתוך הקופה

ישראל דמתה השבוע לאשה, אשר שני גברים משחקים עליה פוקר. המישחק היה מעניין ומותח, אך איאפשר היה לה ליהנות ממנו כראוי, כי הדבר נגע יותר מדי לגורלה האישי.

שהיה-מערכה היה ירדן, שהתנגדה בין המחנות. מנהיגי ישראל, קצרי-ראי כרגיל, קיוו שאם תיפול לידי המחנה המצרי, ישכנעו הדבר את הבריטים לתמוך בישראל. העיר על כך שרה-החוק הבריטי, בשעת ביקורו בישראל: "נחכה. נראה מה יקרה!" אם תישאר ירדן נאמנה (לפי שעה) לבריטניה, יוסיפו הבריטים לחונם בישראל. אם תצטרף למחנה המצרי, תישאר ישראל השור-תפה האחרונה של המעצמה הקולוניאלית ה-שנואה ביותר במרחב, מול הכוח המלוכד של כל שכנותיה הערביות.

קשה לדעת מה מן השניים גרוע יותר.

נוער כיפה כחולה

סימן ההיכר של חבר תנועת בני-עקיבא היא הכיפה הכחולה הסרוגה. מאחר שהכיפה

מוזכיר-מפלגה כמה אילו אפילו ממה להתפטר

נחבשת על-ידי גבר, אך נסרגת בידי אשה, הרי היא משמשת לרוב גם התחלה של רומאן.

השבוע פטשו כ-500 חובשי כיפות אלה על הגנב, עסקו בביצורים. מנהיגי תנועתם רצו כי יצמצמו את פעולתם לשובים ה-דתיים, אך נתקלו בתשובה נמרצת של המת-נדיים: "מה ההבדל?"

כך זכו רבים מקיבוצי השומר-הצעיר זו הפעם הראשונה לראות ספר תורה. שאל ילד באחד ממשקי השומר-הצעיר, בראותו גבר לבוש ארבע כנפות: "מה זה?" השיבה לילה, בת המשק: "זה חזיה של גברים!"

מוקש בנבולות. טרקטור סחב עגלה שטוחה, עמוסה מתנודים ובני-משק, לעבר חצר משק גבולות אחרי יום של עמל מפרך, כשהיהדה התפוצצות בנוף השטוח. רוב יושבי העגלה נפצעו מהתפוצצות המוקש, הועברו באמבולנס לבית-החולים בבאר-שבע. רובם היו חברי בני-עקיבא.

אמר מוזכיר-הפנים של אחד ממשקי השומר-הצעיר: "מה שעשו נערים אלה למען הדת, לא עשו אלף הפגנות ומחאות!"

מפלגות בדידות מזהירה

מאז התפטר מתפקיד שר-הבטחון, הכין פנחס לבון בשקידה את שיבתו אל הצמרת, עזרה לו בכך ההרגשה הכללית במפא"י ש-

לבון נפל קרבן יותר לקוניה פרטית של בי. גיי. מאשר לשגיאותיו של עצמו. המאורע הגדול צריך היה להגיע בוועידת ההסתדרות, שנתקיימה בשבוע שעבר (ה' עולם הזה 962). לבון התכוון לתפקיד גדול, אולי אפילו לתפקיד המזכיר הכללי, במקום מזכיר נמיר.

כשלב ראשון, נועד לבון להיות לממונה הכל-יכול על ההכנות לשעת-החירום. הוא הכין תוכנית מסועפת, שזכתה לפרסומת אדירה, קיבל שני חדרים במטה מפא"י, שכן כמזכיר את נאמנו, לוי יצחק הירושלמי.

שעוריה בכנסת. פתאום הרגישו גם נאמני לבון שמשוהו אינו כשורה. גולת-הכותרת של תוכנית-לבון היתה מינוי וועדת בטחון רחבה, שהיתה צריכה להקיף את כל המפלגות מיערי עד בגין. כך-גוריון היה צריך לעמוד בראשה, לבון לרכז את עבודתה.

אולם ברגע המכריע, אחרי שנעשו כל ה-הכנות להשלים בין בי. גיי. ובגין, קם ראש-הממשלה לפתע בכנסת והעליב במתכוון את בגין, בלי כל פרובוקציה. השערוריה, שבאה בעקבות העלבון, שמה קץ לוועדת-הבטחון של לבון.

לא היתה זאת המכה היחידה של בי. גיי. פתאום החל שר-הבטחון מתנגד בתוקף לכל אמצעי-הכפייה, מטין ל-אווירה של התנדבות. היתה זאת סיסמה יפה. אולם בפי בי. גיי. היה לה רק תוכן אחד: להשמיט את ה-קרקע מתחת לתוכנית לבון, וגם מתחת ל-רגלי לבון עצמו.

חליפה שחורה. בזה אחר זה התמוטטו כל גזרות חזיתו של לבון. בוועידת ההסתדרות נשאר בכדידות מזהירה. בתום הוועידה, כשיצאו מנהיגי מפא"י קבוצות-קבוצות מ-אולם הישיבות, יצא פנחס לבון לבדו, כי מתאבל, לבוש בחליפה שחורה, מלווה רק על-ידי אשתו לוי וידידו, מזכיר העתונאים משה רון.

היה זה הרגע המתאים להתפטרות. אולם לפנחס לבון לא היה אפילו ממה להתפטר. רק איש אחד מנאמני עוד החזיק עמדה מר-כזית במפלגה. היה זה מזכיר-המפלגה יונה כסה (50), חבר קבוצת שילר, שאשתו נס-פתה באסון מעצן.

כעבור כמה שעות פורסמה ההודעה: יונה כסה התפטר מתפקידו כמזכיר מפא"י.

זוג מוזר

דויר כן-גוריון שונא אנשים בטלי דעה עצמאית בגרושו על אחת כמה וכמה ה-שונא איש שיש לו דעה עצמאית בכמה מיל-יוני דולארים.

לכן השתדל, בשעת ביקורו בארצות-הברית, שלא להיפגש עם אבא הילל סילבר, המנהיג התקיף והעצמאי של ציוני אמריקה. הוא כיוון את ביקורו בקליבלאנד, עיר מולדתו של סילבר, כך שהגיע לשם בשעה שסילבר עצמו ביקר בישראל, אצל אביו.

גם כשהוצעה מועמדותו של אבא הילל סילבר לכס הנושיאות, התנגד כן-גוריון נמר-רצות, הבטיח את בחירתו של יצחק בן צבי.

חיוך לבבי. השבוע נפגש דויר כן-גוריון עם אבא הילל סילבר, הכין חיוך רחב ולבכי. הוא דמה לאיש שמצא סוף-סוף את ידיד נעוריו.

סיבת ידידות זו לא היתה נעוצה הפעם בתקווה לנצל את קשריו הפוליטיים של סיל-בר באמריקה. סילבר אמנם שייך למפלגה הרפובליקאית, אולם לאחרונה חסומה בי-פניו הדלת של הבית הלבן. הנשיא אייזנהואר סירב בהחלט לקבלו, כשם שטרומן סירב ב-1948 לקבל את פני חיים וייצמן. שלא כמו אז, לא נמצא הפעם ידיד יהודי שיפרוך את המצור.

אולם צד אחד של סילבר רכש את אהדת בי. גיי. הצינוי האמריקאי מתנגד להסכם האיחוד בין הצ"כ ותנועת החרות. הלחץ שהופעל עליו משלושה כיוונים המתנגדים ל-הסכם כזה (משה קול הפרוגרסיבי, יוסף סרלין הצ"כי ובי. גיי.) בא לחזק את עמדתו זו.

אחד מנאמני כן-גוריון ציטט השבוע אימרה אנגלית עתיקה: "הפוליטיקה, כמו האהבה, מזמנת יחידו זוגות מזוירים."

עתונות איש בלתי-אהוד

רמיהו שמואלי, כתבו הבלוני של על (המשך בעמוד 8)

שנפטר לפני שנתים, בירושלים.

חיים כהן מי שנתן לנו

בה לשאלות אחרות של כרוך אוניה יצא בהתקפת-מחץ על העולם הזה, שלא היתה רגילה כלל וכלל.

מזכמת הבורים

שגד היועץ המשפטי, נאלץ לענות על האשמות העולם הזה בחוגי המשפטים, שידעו את אמיתות הדברים.

אולם, כרגיל בממשלה, לא התווכח עם המאשימים בבמה שאיפשרה ויכוח, וגם לא תבע אותם לדין. הוא חתר דווקא בכמה המחוסנות של הכנסת, בה אין אופוזיציה אמיתית, ושבה לא צפויים לו שום ויכוח או חקירה.

כתבת העולם הזה על הצעות-החוק החדשות של חיים כהן, קבעה כי הצעת-החוק האחת באה למנוע פעולה נגד ישראל רודולף קסטנר בעון שבועת-שקר. היא ציננה את העובדה שההצעה אינה קובעת על שמועטים תלויים-ועומדים לא יהיו כפופים לה.

התרתת ריון: "בורים גמורים... חוסר הוראה בדבר תוקף למפרע פירושו הוא דווקא שאין לתקונים המוצעים תוקף למפרע..."

היתה זאת תשובה מטעה. ההצעה החדשה אינה מתקנת את הסעיף 117 של פקודת החוק הפלילי, אלא מבטלת אותו. אי אפשר להעמיד אדם לדין לפי סעיף שאינו קיים ברצף שמעמד דים אותו לדין. לכן אפשר יהיה, להעמיד את קסטנר לדין רק לפי החוק החדש, שמקל על העונש ומאפשר קריאה-הרבה יותר נוח לנאשם בשבועת-שקר.

הכחשה של הכחשה

במזכמתו נגד השופטים, יום חיים כהן הצעת-חוק המתייבנת את השופטים להפסיק חקירת שתיועורב שאינה מוגבלת באופן מחלט לנושא הציר העומד לדין. הוראה זו מבטלת למעשה את כוחו של עורך-הדין לגלות עדות-שקר.

בניגוד למקובל בכל הארצות האנגלו-סאקסיות, בראיון המוקלט ברדיו הכחיש חיים כהן את טענות העולם הזה רמז על כך שלא חל כל שינוי בחוק החדש לגבי ההצעה שבוודא לפני כמה שנים. היתה זאת טענה מטעה: בהצעה הקודמת "הורשה" השופט להפסיק חקירה, בהצעה החדשה הוטל עליו הדבר כחובה.

ענה סתר פנחס ריון בעל-כורחו את דברי היועץ המשפטי, הכחיש את ההכחשה, הוא הודה שחל שינוי גדול. אולם, טען, לא חיים כהן יום אותו, אלא הממשלה עצמה. "הממשלה החליטה להרחיב את סמכות בית-המשפט להפסיק או לאסור חקירת שתיועורב."

גם זאת תשובה מטעה. ההצעה החדשה אינה מרחיבה את סמכות השופט לאסור חקירת שתיועורב. היא מטילה עליו את האיסור כחובה מוחלטת. חובה זו לא תהיה תלויה כלל בשקול-הדעת של השופט, מצמצמת באופן מכריע את חרותו לגולל את המשפט כמיטב הבנתו.

איש אינו יכול להאשים את שרי-המשפטים בבורות. הוא ידוע כעורך-דין מנוסה. לכן אין מקור התשובות המטעות בבורות, אלא בצורך הבלתי-נעלים לחפות על מעשי היועץ המשפטי.

מדוע נסוג היועץ?

צורך עגום זה בא לידי ביטוי גם בתשובתו לשאלתה הבאה: נסיגתו הבלתי-מוסוית של היועץ-המשפטי מתביעתו הפלילית נגד העולם הזה על בזיון בית-המשפט (העולם הזה 962).

טען ריון: לא היועץ המשפטי הגיש את התביעה, אלא פרקליט מחוז תל-אביב. חיים כהן ביטל אותה כששמע עליה. התשובה לא ענתה על כמה שאלות ניסופות: מדוע הגיש פרקליט המחוז תביעה פלילית נגד העולם הזה, ולא נגד הארץ, אשר פירסם באותו שבוע את מאמריו לטובת עמוס בן-גוריון, שהיו בחזקת בזיון בית-המשפט? מדוע לא ביטל היועץ הסתמך חיים כהן בשעת ביטול התביעה, שניתן לפני רק אחרי שפירסם העולם הזה את קו ההגנה והוקיע את כוונת היועץ המשפטי? כיצד זה לא ידע פרקליט המחוז, איש אמונה של חיים כהן, את פסק-דין בית-המשפט העליון, עליו הסתמך חיים כהן בשעת ביטול התביעה, שניתן לפני כמה שנים?

הטלת כל האשמה על פרקליט-המחוז המסכן, דמתה יותר למעשה הנחשב לפסול מאד בכל צבא: נסיון של מפקד גבוה לגולל את האחריות למעשיו על פיקודיו, במקום לקבלה על עצמו, כגבר.

מאז הנחית השופט בנימין הלוי סטירת-לחי מצלצלת על פניו של חיים כהן בפסק-דין קסטנר, מתנהג היועץ המשפטי לממשלת ישראל בדומה לשור בחנות של חרסין. הוא הכין שורה של הצעות חוקים שבלטה בהן מגמה לצמצם את סמכויות השופטים, ותוצאתן הוודאית היתה חתימה תחת מעמד המשפט הבלתי-תלוי בארץ.

אנשים שהתיחסו בזלזול לסכנות אלה, לא העריכו כראוי את הכוח המרוכז בידיו של חיים כהן, כולל בין השאר:

- שותפתו למעשה במינוי כל השופטים במדינה,
- כוונתו כיושב-ראש המועצה המשפטית, הרשאית לשלול את רשיונו של כל עורך-דין,
- הכנת כל החוקים במדינה,
- ייעוץ משפטי לממשלה, ולמעשה גם לכנסת ולוועדותיה,
- הסמכות הבלעדית להחליט את מי להעמיד — ואת מי לא להעמיד — למשפט בעון פשע.

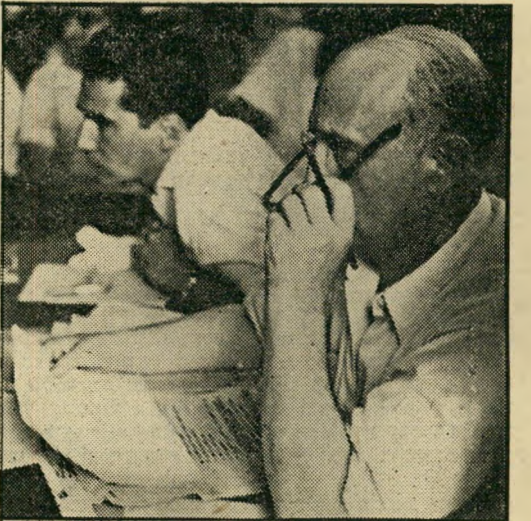
ריכוז אדיר זה של כוח מסוכסם פי כמה, מפני שאין איש מפקח על חיים כהן. כוח-המשפט חסר כמעט כל השפעה במשרדו, מוגבל למעשה לייצוג. כמו שרי-המשטרה, שאינו אלא חותמת מיותרת ומכתביו של המפקח הכללי של המשטרה, עיקר תפקודו של פנחס ריון הוא להצדיק בפני הציבור את מעשיו של חיים כהן, שאין לו שליטה עליהם, ואשר הגיעו לשיא מאחרד בפרשת קסטנר.

מסיבה זו מרוצה מפא"י שתפקיד זה נמצא בידי נציג טיבורסיבי, המסוגל לתת צביון הגון ותמים גם למעשים שיכולו, אחרת, לעשות רושם אחר לגמרי.

מכתב אנונימי

לשבוע מילא ריון את תפקידו נאמנה, מסר בכנסת הודעה של הודעות הצדקת הממשלה. למען הנוחיות, נשאלו קודם לכן השאלות הנכונות על-ידי ח"כ ברוך אוניה, איש מנגנון-מפא"י מבטן ומלידה, כך שכל הריכוז נשאר בין חברים, ללא התערבות בלתי-רצונית.

בניגוד לשאלות פחות-מיוחסות, המחכות שבועות וחור דשים לתשובה, זכו שאלות אלה לתשובה מיידית. מתוך תשובה לשאלתה אחת של אוניה, נודע לרוב אזרחי המדינה לראשונה כי עוד לפני מתן פסק-דינו של השופט משה פרץ לטובת קסטנר (ראו עמודים 6-7) קיבלו חברי-הכנסת

פרקליט שצ'ופק "ביוזמת היועץ המשפטי..."

מכתב אנונימי שהכיל האשמות אישיות חמורות נגד השופט ונגד שרי-החוק. הודיע מראש את תוכן פסק-הדין.

הבטיח ריון: "משה שרת לא נפגש עם השופט פרץ, ולא ראה אותו זה שבע שנים ויותר... אין צורך לומר שלא נתן לשופט, לא במישרין ולא בעקיפין, הוראות כלשהן, ולא דרש ממנו דרישות כלשהן, לא בענין קסטנר ולא בענין אחר..." אחרי אינטרמצו זה, התפנה ריון למנגינה העיקרית: בתשר

שצ'ופק: הפקרות ורשע

אם פיקפק מישהו בהאשמות העולם הזה נגד היועץ המשפטי, הרי שנפקחו השבוע עיניו על-ידי עתון אחר. שלום ("קראתי — שמעתי") רוזנפלד, הליברל הבולגרי של מערב, פירסם מאמר שזיעזע את חוגי המשפטים, אישר את החששות השחורים ביותר של העולם הזה.

גילה רוזנפלד: עורך-הדין התל-אביבי שמואל שצ'ופק, פרקליט וותיק הנוטה למפא"י, הופיע בפני ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת ופתח בהתקפת-מחץ חסרת-תקדים על שופטי ישראל.

האשים שצ'ופק: הפקרות גמורה השתררה בבתי-משפט רבים. שופטים נרדמים בשעות משפטם החשובים, לכתוב מכתבים פרטיים במקום פרוטוקולים, הולכים לשוק לקנות ירקות במקום לבוא למשפטים, נוהגים ברשעות כלפי הצדדים.

אין ספק ששצ'ופק הצביע על ליקויים שכמותם קיימים במקרים בודדים, רצה בתוס-לב את תיקון המצב. אולם בהיותו מסבוע איש תוקפני ומר-נפש, עבר את כל הגבולות, טען שהפקרות זו נוגעת ל-30%, ואולי אף ל-50 אחוזים מן השופטים.

כל זה היה שני במעלה, לולא עובדה אחת: עדותו של שצ'ופק באה ביוזמתו הישירה של חיים כהן, שנכח גם בשעת הישיבה. "לא הייתי מבקש לתת עדות", הסביר שצ'ופק, "לולא יוזמתו של היועץ המשפטי!"

לא נשאר מנוס מן החשש כי היה זה חלק מהתקפת-מחץ של חיים כהן על מערכת המשפט, שמתרתה לצמצם את סמכויות המשפט הבלתי-תלוי בארץ.

"רמטה מכבודי!"

כאילו כל זה לא הספיק, בא רוזנפלד וגילה פרץ נוסף, שהרחיח את דמם של השופטים. סיפר הוא: באותה בועידה של הכנסת גילה רוזנפלד, שצ'ופק הציג בירושלים, ונימין הלוי, נכס ישראלי גבו נעשה סיפור להביא בירושלים, שופט חיפאי, שישמע את משפטו של ראובן ("רומק") גריני בר, אויבם של משרתת ירושלים ושל חיים כהן.

קביעת השופטים היא סמכותו הבלעדית של נשיא בית המשפט. הלוי נרגש מן הגילוי, ביטל את הסיפור ברצף האחרון. נודע לו שחיים כהן היה מעורב בדבר במישרין, וכי כבר הוזמן מקום בבית-המלון לשופט החיפאי. היתה זאת התערבות חסרת-תקדים של היועץ המשפטי בסמכותו של ראו עשה חיים כהן, שנכח גם בשעת עדותו של הלוי, דבר שלא נשמע עוד כמותו בארץ. אמר הוא, כנוכחות שר המשפטים: "למה רציתי להשתתף בוויכוח זה. אני חושב אותו במצות למטה מכבודי!"

היה זה עלבון גם, ברור ובלתי-מוסייג לנשיא בית-המשפט המחוזי, מפי היועץ המשפטי של ממשלת ישראל ויושב-ראש המועצה המשפטית, הממונה על התיקה המקצועית.

"החייב כהן להתפטר?"

אחרי פצצות אלה, היו תשובותיו של פנחס ריון בכנסת כטייה על אבן לוחשת. הן לא סיפקו את המשפטנים. אילו נערך השבוע משאל בין כל השופטים ועורכי-הדין על השאלה: "האם חייב חיים כהן להתפטר מתפקידו?" אין ספק שהרוב המוחלט היה עונה: "כן!"

יתכן שהיתה מתקבלת תשובה דומה גם לגבי התפטרותו של פנחס ריון מתפקיד שרי-המשפטים. אך הדבר היה בהרבה פחות חשוב.

פסק-דין המוזר של שופט-השלום משה פרץ במשפט שבועת-שקר נגד קסטנר

האם שקר שקר קסטנר?

בשיקולים משפטיים גרידא. היה זה פסק-דין מוזר ומתמיה ביותר. נוכח חשיבותה הציבורית של פרשת קסטנר, והדאגות החמורות שרווחו בחוגי המשפטים אחר פסק-דין זה. הטיל "העולם הזה" על פרשנו המשפטי לנתח את פסק-הדין מבחינה משפטית. כדי לאפשר גם לקורא שאינו בקי בעניני משפט ותכסיסים משפטיים לעצב לעצמו דעה עצמאית משלו. להלן הניתוח התמציתי.

שום פסק-דין לא עורר אי-פעם פליאה רבה כזאת בחוגי המשפטים בישראל כמו פסק-דינו של שופט-השלום הראשי משה פרץ בירושלים. בו זיכה את ישראל רודולף קסטנר מאשמת שבועת-שקר. בניגוד מוחלט לדעת שופט גבוה יותר, נשיא בית-המשפט המחוזי בנימין הלוי. פליאה זו לא נבעה מטעמים רעיוניים או פוליטיים. מקורה היה

ישראל רודולף קסטנר הוא גם בשבועת-שקר בשו כן שאמר בעדותו, במשפט הגדול: "כהיותי בנירנברג לא נפרתי כל עדות בקשר לכבר, לא בפני בית-הדין הבינלאומי ולא בפני אהר ממוסדותיו או משרתיו. בנירנברג לא נתתי עדות פורמלית לזכות. לא נתתי עדות או הצהרה בשבועה." קסטנר טען ששדח הצהרה-בשבועה רק לבית-משפט גרמני פנימי לטיהור המדינה מן הנאצים.

הערות הפרשן

הדבר רומז כי השופט ניגש לתפקידו בצורה מקורית למדי. תפקידו, כשופט-חוקר, היה אחד ויחיד: לקבוע אם ישנן די הוכחות כדי שיהיה יסוד מתקבל על הדעת להאמין שיש מקום להאשמה. המשך הדיון היה צריך לעבור לבית-המשפט הגבוה יותר, אשר רק לו הסמכות להחליט, לגופם של דברים, אם קסטנר אשם או לא. השופט חרג לחלוטין ממסגרת זו. למעשה קיבל הוא על עצמו להחליט אם יש הוכחות למעלה מכל ספק להרשעת קסטנר. גישה זו כבר מובילה את פסק-הדין מראשיתו לכיוון בלתי-נכון.

פסק-דין

בכל חמשת העמודים של פסק-הדין אין המלה "לכאורה" מופיעה אפילו פעם אחת. בהחלטה לשחרר את קסטנר אין השופט אומר שלא מצא הוכחות לכאורה, אלא אומר שלא "הובאו לפני הוכחות מספיקות ונאמי" נות".

הנושא

האם הוכחה האשמה "לכאורה"?

הגדרה זו היא מיסעית מיסודה. היא משמיטה את החלק המכריע מדבריו של קסטנר, אותו חלק אשר עליו מבוסס כתב האישום. השאלה אינה "מצמצמת" בזה אם הנאשם העיד או לא העיד, כדברי השופט. המלים הקובעות הן שתי האחרונות בעדותו של קסטנר, שצוטטו בראש עמוד זה. "לא נתתי עדות או הצהרה בשבועה". ברגע שהשופט משמיט את שתי המלים האלה — "הצהרה בשבועה" — הוא משמיט את היסוד מתחת להאשמה, ואין לו יותר מה לדון. כי הדבר שהוכח עד מעל לכל ספק הוא דווקא שקסטנר נתן הצהרה בשבועה לטובת בכר, בניגוד לעדותו במשפט הגדול.

השופט הגדיר את הדבר כך: "הנאשם אמר שלא נתן עדות לפני בית-המשפט הבינלאומי, ולא לפני מוסדותיו או משרתיו." ואחר-כך: "לא נתן עדות בשבועה". בפעם אחרת, בהגדירו את הבעיה העומדת לפניו: "השאלה העומדת לבירור מצמצמת לכן בזה — האם שיקר הנאשם באומרו שלא העיד לפני מוסדותיו או משרתיו של בית-המשפט הבינלאומי, ובה שאמר שלא נתן עדות פורמלית בנירנברג".

מה אמר הנאשם בעדותו?

הוכח שקסטנר נתן הצהרה בשבועה לטובת בכר, ושנתן אותה בנירנברג. הדבר הוכח הן על-ידי קסטנר עצמו, שהודה אחר-כך במשפט הגדול שהצהיר אותה בנירנברג, והן על-ידי ההצהרה בעצמה, שבסופה נרשם: "נירנברג 4.8.47". תמיד טען בסיכומו שגם אילו היה זה נכון שקסטנר לא נתן את ההצהרה בפני בית-הדין הבינלאומי, הרי עצם העובדה שהצהרה ניתנה בנירנברג מוכיחה כי קסטנר שיקר באומרו בנירנברג לא נתתי עדות פורמלית לטובתו. לא נתתי עדות או הצהרה בשבועה".

השופט כלל לא נכנס לשאלה זו.

האם ניתנה ההצהרה "בנירנברג"?

לאור משפט זה תמוה עוד יותר מדוע לא הגיב השופט על שלושים ההוכחות שהוגשו, כביכול. השופט ניסה בפסק-דינו להשיב רק על חמש מתוך שלושים נקודות אלה, ועובר בשתיקה על 25 האחרות, ביניהן מכריעות ביותר.

השופט: "באיכח התובע, עורך-הדין תמיר, טען בסיכומו שהביא שלושים הוכחות להוכחת חטת השקר בדברי הנאשם, ושחומר ההוכחות שלו מספיק לא רק לצרכי חקירה מוקדמת אלא גם לצרכי הרשעה".

כמה הוכחות ישנן?

קביעתו הפסקנית הזאת של השופט פרץ אינה משתקפת כל עיקר בעובדות שהובאו בפניו על-ידי שני הצדדים גם יחד. היא גם אינה עונה על כמה מטענות היסוד שהושמעו. השופט מסתמך על פרוטוקול של חקירה שהתנהלה בנירנברג על-ידי החוקר האמריקאי פונגר. בפרוטוקול זה אמנם מצויין שפונגר אמר לבכר שאינו מואשם, אולם לדעת תמיר אין זה מוכיח דבר. כל חוקר רגיל להמריץ את הנחקר לדבר במלים כגון: "דבר, הרי אינך מואשם!" עובדה היא שבכר עצמו לא האמין בכך, וטען שלמרות הבטחות חוזרות ונשנות הוא יושב כבר 26 חודשים במעצר, ואין משחררים אותו. עובדה היא שגם אחרי שיחה זאת נשאר בכר במעצרו במשך ארבעה חודשים נוספים. אם לא היה נאשם, למה נשאר במעצר?

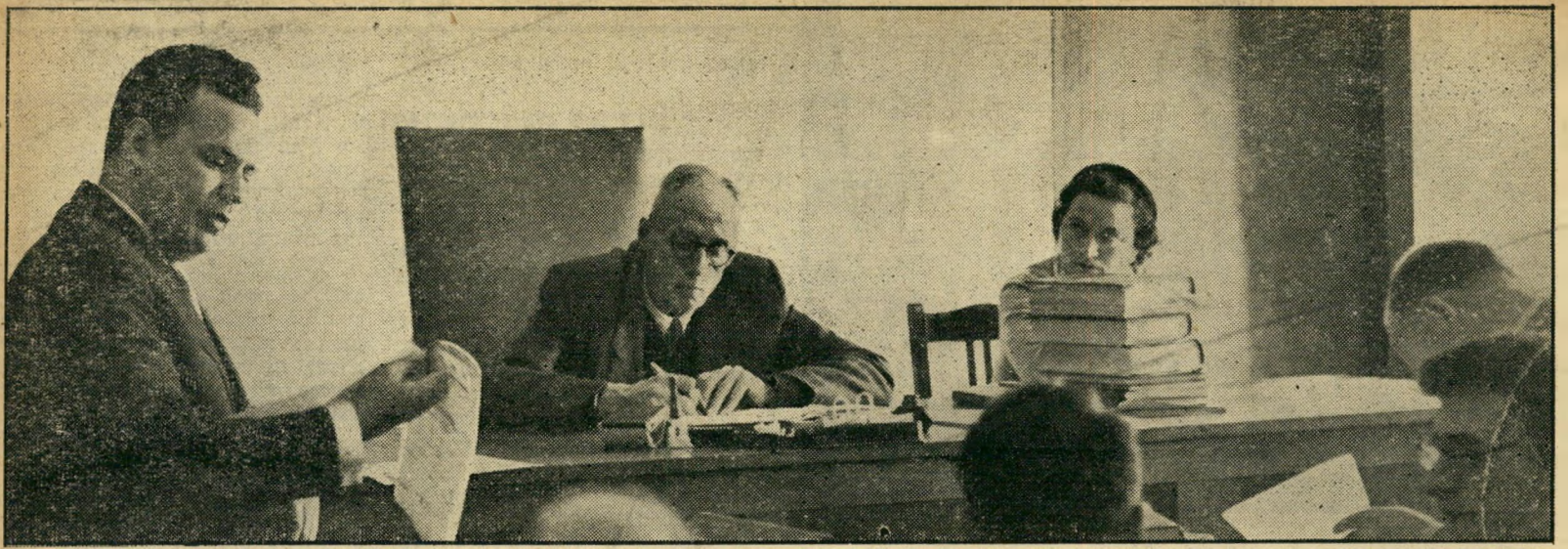
קסטנר עצמו העיד במשפט הגדול שאחרי שיחה זו פנה אליו החוקר פונגר וביקש לברר אצלו את אמיתותם של דברי בכר ביחס לעברו. אם לא נמשכה אותה שעה התקירה נגד בכר, כנאשם, לשם מה היה צורך בכך?

פונגר לא הובא להעיד בירושלים. עדותו היא, איפוא, עדות שמיעה שאי-אפשר לברר אותה ושאינה מתקבלת על כן בבית-משפט. השופט פרץ מתעלם מנקודה זו לגמרי, ולא רק מקבל את דברי פונגר הכתובים, אלא אף טוען כי הם מוכיחים את טענת קסטנר "למעלה מכל ספק".

השופט פרץ אומר כי עובדה חשובה ביותר היא שכאשר נתן קסטנר את הצהרתו בשבועה "הדגיש בכר חוקרו של בכר, פונגר, שבכר כבר אינו מואשם, ושכבר ידע זאת. קסטנר נתן את ההצהרה במצב שבו היה ברור למי עלה מכל ספק שבכר לא יופיע בפני בית-המשפט הבינלאומי, ובקשתו היחידה (של בכר) בעצם היתה לעזור לו בזה שהשלטונות האמריקאיים, שבידיהם היה בכר, יעבירו או תו במחירות האפשרית לפני בית-המשפט הגרמני".

האם שוחרר בכר כתוצאה מהציי הרת קסטנר?

תמיד טען בסיכומו כי לצורך החקירה המוקדמת כלל לא חשוב לשם מה נתן קסטנר את הצהרתו בשבועה לטובת בכר. עצם העובדה שהצהרה זו ניתנה, דבר שאינו מוטל בשום ספק, מוכיח שקסטנר שיקר, ואין זה משנה כלל אם ניתנה הצהרה במטרה להחיש את שיחרורו של בכר, ואם מישהו התחשב בה או לא.

השופט משה פריץ (באמצע) בשעת המשפט. מימין מתכופף מיכאל כספי. משמאל מעיד שמואל תמיר. ליד השופט, המתמחה וזרה הפטיג.

זוהי, כמובן, צורה נוחה מאד לצאת מן הסבך. השופט קורא לעובדה מרכזית בשם "חידה", ומובן שאין תפקידו לפתור חידות. אולם תפקידו של השופט הוא להסביר את העובדות בצורה שאינה משאירה חידה. העדויות לא השאירו שום ספק היכן נמצאה הנמצאה ההצהרה, כאשר תמיר ביקר בארכיון התביעה האמריקאית. הוברר שהיא נמצאה בתיק החקירה של בכר. מיך אחריה מופיעה בתיק הבקשה של החוקר האמריקאי להחליף את מעמדו של בכר למעמד של עד. נוסח בקשה זו לא מפרט מה היה מעמדו קודם לכן, אך ההגיון מחייב שהיה זה מעמד של נאשם, כי אחרת לא היה צורך "להחליף". רק חודש מפריד בין הצהרת קסטנר לבין הבקשה להחליף את מעמדו של בכר והקשר ההגיוני נראה לעין. השופט מתעלם בכלל מרציפות זו של המיסמכים בתיק, והוא מוצא את הסתרון הנוח לקרוא לענין כולו "חידה". במידה מסוימת הוא עצמו פותר את החידה, כמעט בהיסח הדעת, באומרו שההצהרה ניתנה גם לצורך המוסדות האמריקאיים. אם כן, מה החידה שהיא נמצאה בתיק האמריקאי.

השופט קובע כי הוא מאמין לעורכי-הדין צדוק ותמיר, שהעידו שניהם כי העתק ההצ' הרה בשבועה נמצא בתיק התביעה הכללית האמריקאית של בית-המשפט הבינלאומי. הוא מוסיף: "אין להבין איך דוקא ההצהרה הזאת מופיעה שם. אין עלי לפתור את החידה...".

מדוע נמצאה הצהרת קסטנר בתיק התביעה בנירנברג?

אם זיגל צדק באומרו שהוא עצמו ראה את הצהרת קסטנר, לפני שלוש שנים, בבנין של בית-המשפט הבינלאומי בנירנברג, הרי ששיקר קסטנר באופן בולט. אולם השופט פסל עדות זו של זיגל, וטען כי "ברור" לו שאז לא היה כבר הארכיון במקום זה. ממה ברור לו הדבר? העד היחיד שהעיד על כך היה עורך-הדין צדוק, ממשרד עורך-הדין כספי, שסיפר כי בעת ביקורו לפני כחודש בגרמניה אמרו לו שכבר הרבה זמן אין הבנין הנידון משמש כבית-משפט בינלאומי. על שאלתו המפורשת של תמיר, אם אמנם בדק אם הארכיון של בית-המשפט הבינלאומי לא נשאר באותו בית, השיב צדוק שאינו יודע. זוהי, כמובן, עדות שמיצה מובהקת, שמבחינה משפטית אינה יכולה לסתור את עדותו של זיגל, שהיא עדות ממקור ראשון. הדבר תמוה במיוחד מפני שאותו שופט, באותו משפט, נקט בקו קיצוני ביותר נגד עדות-שמיעה, כשהמצב היה הפוך (היינו, כשתמיר ביקש להסתמך על עדות כזאת). הדבר אירע כאשר העיד תמיר שזולטר ראפ, מנהל התביעה הכללית האמריקאית במשפטי ניירנברג, אמר לו מפורשות שבכר שותרר על-ידו כתוצאה ישירה מהתערבותו של קסטנר, וההצהרה שניתנה על-ידו לטובתו. השופט פסל עדות חיונית זו לחלוטין, בהיותה עדות-שמיעה.

השופט קבע: "ברור שהארכיון של בית-המשפט הבינלאומי כבר לא היה בנירנברג" (בשעה שזולטר זיגל הוציא משם, כביכול, לפני שלוש שנים את ההצהרה של קסטנר).

האם ישנם סוגים שונים של "עדות שמיעה"?

השאלה היא שאלה של תרגום. על כך יכול להיות חיוכות. אולם על דבר אחד לזאת יתכן ויזכור: אם התרגום הנכון הוא "שלטונות" או "רשויות", ולא "בתי-משפט", כי אז זה חל גם על "רשויות בנות-הברית" וגם על "הרשויות הגרמניות". אי-אפשר לטעון כי לגבי בנות-הברית היה הדבר מכוון לסתם רשויות, ואילו לגבי הגרמנים היתה הכוונה דוקא לבתי-משפט. אולם כך מתקבל הדבר אם מעמידים את עדותו של קסטנר מול פסק-דינו של השופט פריץ. כי קסטנר טען בפירושו במשפט הגדול כי ההצהרה נעשתה בכלל לצורך הגשתה לבית-המשפט הגרמני, ורק לצורך זה. אם תקבל טענה זו, הרי אז יש לפרש את המלים האנגליות "הרשויות הגרמניות" כמתכוונות לומר "בתי-משפט" גרמניים, ויהיה צורך להשלים את המשפט כאומר: "כאשר יבוא משפטו (של בכר) לדיון בפני בתי-המשפט של בנות-הברית או של גרמניה". חשוב גם לשים לב לכך ששמן של בנות-הברית מופיע ראשון, ורק אחריו מוזכרים הגרמנים, דבר מוזר למדי אם ההצהרה היתה באמת מכוונת רק לגרמנים.

"לפי דעתי, המלה החשובה ביותר היא Authorities, Authorities, Law Courts, בעברית, "שלטונות" או "רשויות" ולא "בתי-משפט". המלא הזאת נבחרה לא במקרה... המלים האלה לכן עלו לות לחזק את עמדתו של הנאשם, שלפיו לא נתן עדות בפני בית-המשפט הבינלאומי, או מוסדותיו או משרתיו...".

למה התכוון קסטנר כאשר סיים את הצהרתו לטובת בכר באומרו שבכר ראוי להתחשבות הרבה ביותר?

"When his case is judged by the Allied or German Authorities". היינו: "כאשר יידון ענינו (או משפטו, בתרגום אחר) בפני רשויות בנות-הברית או הרשויות הגרמניות".

זוהי קביעה מוזרה מאד, ואולי יחידה במינה, לאור עובדה פשוטה: לא קסטנר ולא פרקליטו לא טענו מעולם שהיתה "טעות או אי-הבנה" בדברי קסטנר, שעה שאמר שזלקה היה נוטריון של בית-המשפט הבינלאומי. להיפך, קסטנר טען במפורש שהלך דוקא לזלקה, כנוטריון של בית-המשפט הבינלאומי, היות ולא רצה להצהיר בפני נוטריון גרמני. השופט טוען, איפא, דבר שלא קסטנר ולא פרקליטו טענו לטובת עצמם. לטובת קסטנר, סותר השופט את דברי קסטנר עצמו. השופט לא היה מוסמך "לקבוע" או לא "לקבוע". לפניו היתה עדות מפורשת שההצהרה ניתנה בפני נוטריון של בית-המשפט הבינלאומי, שהוא לכל הדעות "מוסד או משרת של בית-המשפט הבינלאומי", ובוה מוכחת לכאורה עדות-השקר של קסטנר. לכל הדעות היה זלקה סגן ראש מחלקת-החקירות של התביעה הכללית האמריקאית במשפטי ניירנברג. מיד אחרי שקסטנר נתן בפניו את ההצהרה לטובת בכר, נמסר בכר לרשותו של זלקה, וזלקה הוא שביקש, מיד לאחר מכן, להחליף את מעמדו של בכר למעמדו של עד. זלקה הוא שנתן לבכר, אחר כך, את האישור בדבר הגינותו. השופט מתעלם באופן מוזר ביותר מן העובדה כי בכלל לא התעוררה כל שאלה בתור מה קיבל זלקה את ההצהרה. רק דבר אחד היה חשוב בחקירה המוקדמת: בפני מי מסר קסטנר את ההצהרה. קסטנר קבע פעמים מספר שזלקה היה נוטריון של בית-המשפט הבינלאומי. מאחר שהוכח בלי כל ספק שמסר אותה בפני זלקה, שהיה משרת של בית-המשפט הבינלאומי בתפקידו כאיש התביעה האמריקאית, הרי שאשמתו של קסטנר הוכחה לכאורה — ולשופט לא היתה סמכות אלא להעמידו לדין בבית-המשפט המחוזי.

"שמענו, ואין כנראה על זה ויכוח, של-זלקה זה היו תפקידים שונים... נשארה רק השאלה אם בתור נוטריון היה נוטריון של בית-המשפט הבינלאומי. אינני מוכן לקבוע את זאת אך ורק מפני שהנאשם פעם אמר את זה בבית-המשפט המחוזי, וכל הודאות היא שהיתה שם טעות או אי-הבנה".

מי הוא זלקה, שבפניו מסר קסטנר את ההצהרה בשבועה?

לקבלת תעודת עתונאי ממשלתית, הטעונה אישור מטעם מטה המשטרה.

אניטה אשת לפידות

אניטה אנגל היא אשה רבגונית מאד. פרט להיותה אם לשני ילדים, היא עתונאית חופשית, מפרסמת רשימות בגרוסלס פוסט, דבר ועתונות-חיוץ. עוסקת גם, לעת מצוא, בפירסומה.

מיטב רעיונותיה, אומרת היא, באים לה בשעת הדחת כלים. כך, כנראה, הגתה גם את הרעיון לכתוב מאמר נלהב על אמן ה' מוזאיקה ומורה לאמנות בסמינר הקיבוצים, פרלי, פלצ'ג. אותו פירסמה בכטאון דר' חודשי של קהילת אטלנטה, ארצות-הברית.

10% במזומן. אנשי הקהילה, כציונים טובים, פנו אל פלצ'ג, ביקשוהו שישלח תצ' לומים והמלצות על עבודותיו האמנותיות. כשהשתכנעו מכשרונו, הזמינו אצלו את עי' טור בנין הקהילה במקום. עבודה בערך של כשמונת אלפים דולאר.

אניטה אנגל, הרגישה את עצמה כפטריונית של פלצ'ג, מיהרה לשגר מכתבים למערכת העיתונים, ביקשה שיפרסמו כי בעקבות רשי' מיה בעתון אמריקאי זכה האמן בהזמנה. אולם התענינותה באמנותו של פלצ'ג לא היתה אמנותית בלבד. היא לא הסתפקה ב' תודתו המילולית של האמן, דרשה דמי תיווך בשעור 10% מסכום ההזמנה.

פלצ'ג, שחשש שאניטה תגרום לביטול ה' הזמנה, נאנה, שילם 360 ל"י במזומן, הבטיח לשלם את היתרה כשישוב מאמריקה.

מאוסרת מנצחונה, חזרה אניטה להרהר ליד כיור הכלים.

דת

שושלת הנכדים

כס המלכות עבר ברוב ארצות תבל מאב לבן, פחות רגילה הדרך בה עוברת בירושה משרת הדיין בבית-הדין הרבני בירושלים. היא קופצת מדי פעם על דור אחר, עוברת מכב לנכד.

הראשון שקבע כלל זה היה צבי פסח פראנק הצעיר, שעה שנשא לאשה, לפני 60 שנה, את גוטה מלכה. נכדתו היתומה של הרב חיים יעקב שפירא. שפירא היה אב בית-הדין הרבני בירושלים. הוא קבע לנכד' תו נדונה מתאימה: בעלה יקבל את משרתו שלו אחרי מותו.

הסב היה אדיב מאד. הוא לא נתן לבעל * שקייש את תחלי קולנוע פאר בחיפה.

עתונאי שמואלי

אל תרגיז את המשטרה

להשיא את בתו החורגת, לקבל עבורה מוהר הגון.

סכין בבטן. אחרי שהפכו שניהם ל' בעלים וגיסים בעמיהם, נמלך סברי, החליט כי מגיע לו, תמורת אחרתו האלמנה ו' אחייניו, עוד 200 ל"י נוסף על אחרתו של איברהים. איברהים חשב אחרת.

כשפגש, יום אחד סברי את איברהים רכוב על חמורו, כשמאחוריו יושבת אשתו וילדיה מלווים אותם ברגל, דרש ממנו בכעס את כספו. התשובה לא השביעה את רצונו ו' כבודו. הוא סיים את החיכוך בזריקת סכין בבטן גיסו.

כאשר פסק השבוע השופט המחוזי שלמה קאסאן שעל סברי לשלם 500 ל"י פצוים על פציעת גיסו, ונוסף על כך מאסר 10 חודשים וקנס של 100 ל"י, טען סברי כי' אנה: "במחיר כזה הייתי יכול להשיג לי בתולה בלי עזרתו של איברהים."

תזכיר

סוף משפט גדין

אחרי אסון מעגן יצא העולם הזה נגד אחרית הליני' שפשטה במדינה נגד הטייס אורי גליו, התנגד בחרי' פות להגשת המשפט הפלילי נגד הטייס. בכתבת-השער ציין ה' עולם הזה (881) כי בשום מקום ב' עולם לא נתבע עוד טייס לדין פלילי בקשר למשגה בשיקול מקצועי.

השבוע, אחרי שבזבזו ש' עות בלתי-ספורות של בית' המשפט, החליט חיים כהן להפסיק את המשפט נגד אורי גליו, בהתאם להמלצת השופט עצמו.

גניבות חושביאן

העולם הזה (930) היה העתון ה' יחיד שפירסם את האשמותיו של מרדכי שטטנר, פקיד-מכס חיפאי, ש' טען כי פוטר אחרי שסירב להשתתף בגניבות הממונים עליו, שהסתכמו ברבבות לירות. שטטנר הגיש משפט פלילי פרטי נגד הפקידים הנאשמים, אחרי שהתביעה הכללית סירבה ל' טפל בדבר.

השבוע החליט שופט-הש' לום כחיפה שיש די הוכחות לכאורה כדי להעמיד את שלושת הפקידים הגבוהים של המכס החיפאי, מנאמני אבא חושי, לדין בבית-ה' משפט המחוזי. למרות זאת לא פוטרו השלושה מתפקי' דיהם.

סגן-שר לחינוך

מדור הצפית של העולם הזה (957) ניבא לפני ששה שבועות כי משה אונג ימונה לתת-שר החינוך, כפי' תרון למשכר שפרץ בין מפא"י לבין הדתיים.

השבוע מונה אונג לתפקיד

נכדתו לחכות. בשנת 1888 החזיר את נשמי' תו לבורא. צבי פסח פראנק נתמנה לדיין. הוסיף את זתימתו במקום השלישי (והאחר' רון) מתחת לפסקי-הדין של בית-הדין.

החיים מתחילים בגיל 84. השנים ומלאך המוות עשו את שלהם. חתימתו של פראנק תפסה את המקום השני, הגיעה ל' מקום הראשון. האנגלים באו לארץ, נתנו מעמד רשמי לרבנות הראשית. פראנק היה כבר אב בית-הדין.

אולם גם המנדט הסתיים. מדינת-ישראל החדשה חוקקה חוק שדרש כי דיין המגיע לגיל 75 יצא לפנסיה. צבי פסח פראנק עבר את גיל ה'84. לא היתה ברירה: הוא יצא בדימוס.

אולם הוא לא שמח בחלקו, ולא נתן למשלחיו לשמוח בחלקם. מרצו ופקחותו, שעמדו בשיאם, ביקשו מוצא, מצאו אותו במקום מתאים: באגודת ישראל. זו קידשה מלחמה על הרבנות הציונית, הקימה רבנות מתבדלת. הרב פראנק, ציוני נאמן עד ליום פטירתו, עשה לידיו בעבר צרות צרורות, הופיע כראש האוסרים את גיוס הבנות. לדבריו היה משקל רב במיוחד בחוק-לארץ, בקהל הדתי שזכר את עברו הציוני.

הגברים במשפחה. פקיד משרד הד' תות הבינו את הרמו. עתה חיפשו הם מוצא, מצאו אותו בבני-ברק. שם, בישיבה, כיהן שמואל רוזובסקי, בעל בתו של פראנק. משרד הדתות הציע לו להתמנות לדיין, לת' פוט את מקום חותנו.

אולם זה לא היה קל. תלמידי הישיבה נאחזו בציפורניהם בראש ישיבתם, לא נתנו לו ללכת. רוזובסקי נכנע להם, סירב באדי' בות לקבל את ההצעה המושכת.

אלא שמשפחת פראנק לא היתה חסרת גברים. אחד מהם היה יוסף כהן, הגבר שנשא לאשה את בתו של תנחום, בן צבי פראנק. לפני זמן רב כבר דאג פראנק כי בעל נכדתו יקבל את משרת מוכיר בית-הדין, שהוא עצמו עמד בראשו.

הנכד הבא. בשבוע שעבר פירסמה ממשלת ישראל מינוי חדש: יוסף כהן נתמנה לחבר בית-הדין הרבני, אשר חוק הארץ מסר לו סמכות בלתי-מוגבלת על חיי המשפחה של כל האזרחים. הקרע בין מש' רדידתות לבין משפחת פראנק בא על תיקונו.

לפי שעה, עוד אין ליוסף כהן נכד או נכדה, שימשיכו, בכוא העת, במסורת המפוא' רת.

פשעים

הכלות המכורות

כל פלח יודע שכלה בתולה יקרה יותר מאשר כלה אלמנה. זאת ידעו גם סברי מדי' חמד סולימן (22) ואיברהים כנפיס (34), פלחים מכפר עילות, שהחליטו ליהפך מידי' דים לגיטיים.

סברי קיבל לאשה את אחרתו בת ה'17 של איברהים, ואילו איברהים זכה באחרתו ה' אלמנה של סברי, אם לילד בן 8 ולנערה בת 16.

העיסקה נראתה הוגנת בהחלט. ש' המורה על כלה בתולה גבוה' מאשר זה של אלמנה אם לבני' גם איברהים מן העובדה שבב' כל

החשמו, לא היה אהוד ביותר על גורמים-מסויימים. הסיבה: שמואלי גילה שערור' ריות רבות, גרם לסילוק סגן מנהל נמל חיפה דוד אדירי, לסילוק ראש עיריית עכו, ברוך גוי, גילה את פרשת מנהל בית הס' פר באשקלון שנאשם במעילה בכספים, וידע לספר כיצד מתארחים קציני משטרה אצל מבריתו גבול ידועים.

כאשר פנה, לפני כ-10 חודשים, אל עמוס בן גוריון, ביקש ראיון, נתקבל בסבר פנים יפות. סגן המפקח הכללי שחשב כי לפניו כתובל קטן ובלתי-חשוב הרוצה לשבח, נדהם כאשר הציג ירמיהו כפניו, בפשטות וללא גינוני טכס, את השאלה אם היא חבר קואופרטיב כורים.

מאז נפתחו ונסגרו תיקים רבים כמשט' רה. העולם הזה, שערך חקירה דומה, הקדים את שמואלי עב' הכרס בפרסום מסקנותיו ביחס לעמוס בן-גוריון. אולם שמואלי לא נשכח על ידי המשטרה.

הצד השני של התקיפה. ב-28 כי' אוקטובר אשתקד, נעצרו חמשה ערבים מ' זועה, השוכנת במרחק חמשה מטרים מ' קיבוץ עברון, שבאו למועצה המקומית בעב' רון, לסיור ענייניהם. הם נעצרו על ידי משטרת נהריה. אשמתם, נאמר להם, היא שעברו על פקודת המושל הצבאי שפקד שלא ייכנס אדם ולא יצא אדם משטח הקיבוץ עברון, אלא ברשיון מיוחד של המושל ה' צבאי.

ירמיהו שמואלי, חבר קיבוץ עברון, נסע למשטרת נהריה לריב את ריבם של הער' בים, טען כי אם כך הם פני הדברים, הרי גם הוא אינו רשאי לנוע בשטח ללא רשיון המושל הצבאי.

השוטרים המעוצבנים לא אהדו ביותר את ירמיהו, טענו, מאוחר יותר, שהוא דחף אותם, ירמיהו טען בדיוק ההיפך. היה זה הוא שנדחף, אמר, ונוסף על כך גם הועלב בבטוח. הוא נעצר, הואשם בהעלבת ותקי' פת שוטרים.

השבוע החל מתכרר דינו בבית משפט השלום בחיפה. טען שמואלי: "ישבתי ב' רומניה בתקופת הפאשיזם, בארץ בתקופת ה' מנדט. כנראה שהגיע זמני לשבת בבית סוהר, עבור חופש העתונות במדינת יש' ראל."

פרט תפל לחלוטין: ירמיהו שמואלי, עתונ' אי ותקי, לא זכה השנה, מסיבות טכניות,

בת ישראל

בת צרפת

צברית '56 הופיעה השבוע בקול-ישראל, בתוכנית "זה הסוד שלי" של שמוליק רוזן. הסוד: "קראו לי אופירה מפני שסבתי נקראה גולדה." אופירה ארז, חיילת צה"ל המשרתת בנח"ל תקבל את פני האורחת מצרפת.

בת צרפת, תרזה נמוז, ילידת העיירה דומאן, אחות-מתלמדת בת 20, הגיעה ארצה ביום השני. היא תסייר ברחבי המדינה, תבקר בין השאר, בבתי-החולים כאורחת שו"הכרי' אות, תלמד גם על חיי האחיות בארץ.

חבל הצלה

יאן ואנוכי תיקנו את סירתנו. לאחר מכן, נכנס יאן בין השיחים ואני ישבתי וגרשתי בזעף זבובי טסה-טסה. לפתע הופיע יאן בקריאות גיל, צוה בקולי קולות שמצא את אנדרה.

התברר כי חברנו האבוד היה חבוי מעינינו, כיוון שהגיע למקום שגדתו השמאלית קיב" לה צורה של פרסת סוס. הוא נתקע על שרטון שעמד בלב הזרם.

כשאנו מנסים להתגבר בקולנו על רעש האשד, קראנו לאנדרה ומשכנו אותו בחבל. עד אשר נשבר גב סירתנו. הוא נפל המימה, הצליח איכשהו להיאחז בחבל. משכתי את החבל בכל כוחי שעה שואן עזר לאנדרה ל" צאת מן המים.

לאחר ננוחת דקות מספר, העמסנו את סירותינו על גבנו והלכנו בדרך בה צמח ה" פאפירוס בגובה כפול מקומת איש. חרקים וזבובים עוקצים כמעט והוציאנו מדעתנו, שעה שדשדשנו בבוץ הטובעני.

עשינו את דרכנו בקושי וחיפשונו מקום חנייה מתאים. לאושרנו כמעט ולא נפגעה צידתנו. אולם הצטערנו על אבדן נשקנו, ש" יכול היה לשמש אותנו בציידי חיות למאכל.

מסרתי בעלת חמש עדשותיה, נרסבה כולה, וכל הסרט שהיה בה התקלקל.

מאוחר יותר, בעת שחברי המתינו שבו" עיים בקמפאלה, בירת אוגנדה, עשיתי אני דרך ארוכה ומייגעת לגירובי, קניה, כדי ל" תקן את מצלמתי.

כאשר נפגשנו שוב, תרנו את חופי אגם ויקטוריה, שטח הגדול פי אחת וחצי משטחה של שווייץ — אגם כה גדול שיש בו ממש גאות ושפל.

לילידים הסבר משלם על הגאות באגם. הם אומרים כי היא נגרמת עליידי סוסי-היאור היוצאים בלילה לאכול. האגם גם רוחש ה" מוני תנינים.

ארבה צדוי שמן

נאמאסאגאלי ניסינו, לשווא לש" כור ילידים ואסדה שלח אותנו עד מס" נדי, מרחק 150 קילומטר לאורך הזרם. בני הבנינו היו עסוקים מדי בדייג כדי לצאת ל" טיול.

לסירתו השבורה של אנדרה הזמנו מפא" ריס חלקים, שעמדו להימסר לנו בגובה — מסע חודש תמים לאורך הנהר.

ביום השלישי הופיע מיודענו, קברניט ב" ספינת קיטור קטנה, בלחית שני ילידי גאלור" או עם אסדתם הגדולה. הם היו מוכנים ל" הצטרף אלינו במהיר אגדי. אחרי פטפטו ר" מגמגם בלשון סחאהילי, הסכמנו על שתי חול" צות חאקי, פנס-כיס גדול ו-35 שילינג במזו" מן.

אומו וגברנינו, מגוייסינו החדשים, כונו מיד בסינו "תאומי אבק הנהב".

פעודה בכפר דייגים

כ" כ שקרבנו אד אגם קיונה, הלך זרם הנהר וחלש, עד אשר הגענו לאגם, שהוא ביצה לאורך 100 קילומטר. תעלות עוברות בין שושני מים וצמחים אחרים. מנך שעות חתרנו בכל כוחותינו לאורך המים מלאי הצמחים. לבסוף הגענו למים פתוחים יותר. היה זה כאילו נסקנו במסום מעל ל" מסלול.

התאומים ואני חתרנו באסדה. אנדרה הח" ליף אותי וחזרתי לסירתי הפעוטה, כשאני מחקדם בראש. הרגשתי כמה חסר-ערך הוא האדם בסביבה זו. הייתי לבדי בביצת ענק שמים תכולים מעלי, רק צריחות מסתוריות

סירי רות

ה נינים האדיר זרם לרגלינו בעשרה תיים, זיאן לפורט ואנדרה דאחי, התבוננתי במראה-הקסמים, מעל פירמידה בגובה של שלושה מטרים, שנבנתה לפני 16 שנה עליידי חוקר גרמני לכבוד כל אלה שיצאו לחפש את מקורות הנהר הארוך ביותר בעולם.

יום מלא וגדוש עמד לפנינו. הנהר המהיר שהפך במקומות לאשדות מקציפים, עמד ל" שמש כדרכנו. תוכניתנו: לרדת 6500 קילו- מטר לאורך היאור בסירות קטנות, החל מ" מקורו וכלה בשפכו — מרחק השווה לזה שבין מרוקו ואמריקה הצפונית, מן הצד ה" שני של האוקיינוס האטלנטי.

שם על הגבעה, אותו יום גובמבר, ארבע מעלות דרומה לקח המשחה, החלה התגשמו- תו של חלום שרדף אותי 15 שנה — חלום לתור את הנהר של הפרעונים, קליאופטרה, ו" קיצ'נר.

משך אלפי שנים משך הנלוס חוקרים, היסטוריונים ומדענים. אין זה מן הגוזמה לומר כי הנלוס השפיץ, איכשהו, על כל אדם החי בעולם המערבי כיום.

כבר בראשית טיולנו אירע כמעט אסון. ח" נינו לראשונה ליד קאקוטומבה על הקאגרה, אחר מזרמי החזקים ביותר של הנלוס. ב" לינו לילה חסר שינה להאזין לרעש הנהר, נה" מת סוסים היאור, קריאות הקופים וצרצור חרקים שונים. מדי פעם היתה נשמעת באפי" לה גם צעקתו ההיסטרית של צבוע.

הנהר נעלם

ע"ם זריחת השמש נכנסו זיאן ואנדר" רה לסירותיהם העמוסות, בעוד אני נש" אר על החוף, מצלם את הנוף במסרטה. ב" רגע שעליתי על סירתי, גרף הזרם המהיר את חברי משדה ראיתי.

מיהרתי להשיגם. לפתע, הגיח סוס היאור ענק מן המים. המפלצת התיזה מים, התעט" שה, ונחרה כדרקון בסיפורי אגדות, כש" היא מאלצת אותי לסטות מזרכי. היא ניסתה לרדוף אחרי. למולי, הצלחתי להמלט.

כאשר הישגתי את חברי, קרא לי אנדרה שהספיק כבר למנות 112 סוסי יאור. זיאן היה חותר מנוסה, בעל נסיון רב של חתייה בנהרות צרפת. אנדרה ואנוכי עשינו כמיטב יכולתנו להשיגו ולחקות את סוכר קת החתייה שלו במים מקציפים. אולם סר" רותינו העמוסות היקשו עלינו את התרגיל. מתחת לאשדות חתרתי אני בראש. התגלע נדמה היה כי הנהר נעלם מאחורי מסך עלים.

התחלתי לטבוע

יפיתי את הכל כדי להשתלט על סר" רתי המחליקה. תוך כדי כך יכולתי לר" אות שהצמחה הייתה כעין שני איים קט" נינם. הבינותי שאני מוכרח לעבור את המע" בר הצר בין האיים, או לסטות ימינה, כדי למצוא מעבר פתוח ורחב. באלפית שנייה של מחשבה החלטתי לחתור לאורך המעבר הצר, כשאני משאיר את המעבר הימני פתוח ל" חברי.

בקושי הצלחתי לחתור מטרים אחדים, כי אשר נתקעו שרשים צפים בקרקעית סירתי. לפתע נמלאה הסירה מים. נמשכתי במהירות במורד הזרם והתחלתי לטבוע.

ואז, נפל רובי על פני, המם אותי לרגע. כשהתאוששתי, עשיתי מאמצים נואשים לחד" זור לכוחותי. רק בקושי הצלחתי לצוף על פני המים.

על אף הזרם החזק, הגעתי לחוף. וכשאני שוכב חלוש ומלא הרגשת בחילה, התייע על גורלם של חברי. האם נסתים מסענו עוד בטרם החל?

לפתע שמעתי קול השואל למצבי. היה זה זיאן. ענית לו ושאלתיו היכן אנדרה. הוא הראה לי כובע שעם, ותיק נוטף מים. הייתה זו העדות היחידה לגורלו של חברנו.

במורד

„במלחמה הבאה נילחם על גדות הנלוס!“ הכריז רב-אלוף יגאל ידן. למלחמה או לשלום — בפסח תשט"ז מופנות עיני ישראל אל ארץ היאור יותר מאשר בכל שנה אחרת. מאז יציאת מצריים. בע- מודים אלה מתאר חוקר אמריקאי מסע הרפתקות יחיד במינו. החו- שף בצורה חדשה לגמרי את הנהר הארוך ביותר בעולם. מקור כל חייה של מצריים. שגורלו קשור מאז ראשית ההיסטוריה בקשר בל-ינותק עם גורל ישראל. ומאבקו לחרות ועצמאות בארצו.

הנילוס

6500 קילומטרים של הרפתקות, פגישות עם חיות מרף,

ערב חג המולד הגענו למחנה רינו, מרכז המסחרי הראשי של נילוס אלברט. כאן סח' רו מוסלמים חבושי טורבנים עם אפריקאים מכל השבטים שהתאספו ממרחק של 150 קילומטר.

ציד סוס יאור

ה סיכויים להנימולד עזינו גברו כי אשר פגשנו בפרסי צעיר ומסביר פנים, עלי כאלפן, סוחר לפי בחירתו. בביתו ישב נו לשולחן חגיגי עמוס מטעמים מזרחיים — אורז וקבאב, דגים ממולאים, פירות טעמים ולימונדה בכוסות גבוהות. כמה ימים לאחר מכן, הצטרפנו אל קבוצת ילידים לציד סוסי יאור. אנשים אלה, החמרי שים רק בחניתותיהם, צדים את החיות למא' כל — שאגב ערב מאד לחיכנו — ומאמינים כי השבט שחה את הסיכון.

התבוננו כיצד הם מטילים חנית בסוס יאור שהיה בנהר, ומחכים בסבלנות שיצוף, כש' עיניהם עוקבות אחר כל תנועה מתנועתית התחממיות. הסיכוי האחרון הוא פראי ר' עקוב מדם, מלחה בצעקותיהם ויללותיהם הנרגשות של הילידים הגוררים את המפלצת לחוף. גברים רבים נהרגים או נפצעים בציד כזה, אולם ראש השבט נוהג לחוג את המא' רע ולחלק את בשר הסוס הנצוד.

הגענו לסודאן כעבור שבוע של הפלגה. מגענו הראשון עם ארץ זו היה בצרף עלוב, ששימש תחנת מכס של כפר נמולה. אזור זה הוא ערבוביה של גזעים, תרבויות, שפות ודתות. הסודאן הוא בעל שטח של קרוב למיליון וחצי קילומטרים מרובעים, שכה ה' שחה לשליש משטחה של ארצות הברית. אף על פי כן אוכלוסייתו היא רק בת פחות מ' תשעה מיליון נפש בלבד.

לכוש בני הדרום אין כמעט מטבע ער' בר לסוחר, מסחר, תחבורה ממונעת או מכ' שירים. גם סימני קיום הממשלה בשטחים אלה מעטים ביותר. הם אינם יודעים קרוא וכתוב ומתהלכים עירומים לגמרי, או מכוסים עורות חיות. אולם כל זה אינו מונע בעדם מהיות בני האדם המאושרים ביותר שפגשנו אי פעם.

החל מנימולה עד ג'ובה, מרחק 200 קילו' מטר, מלא הנילוס מערבולות. כדי לא לסכן את סירותינו הקטנות, החלטנו שוב לעשות את דרכנו הבאה ברגל, לאורך החופים.

סיאסמה בכפר כושי

א נדרה ואנוכי בילינו שבוע בלתי נשכח במסע לאורך ח' אל ג'בל, ב' ערבית "נהר ההר", כפי שנקרא הנילוס ב' סודאן הדרומית. שלושת סבלינו הלכו בעק' בותינו כשמשאם מתנדנד על ראשיהם. ז'אן לאפורט, שחלה, הקדימו לג'ובה בכוכנית. נשקנו היחיד היה רובה 0.22. הייתי מוראג במקצת לחוסר יעילותו של הרובה, אולם הוא היחה עידוד רב לנערים, שהאמינו כי יכול להרוג הכל, החל מעכבר וכלה בפיל. מסענו הולך אותנו לאזור נהדר, רוחש חיות וצפרים. האזור היה כמעט בלתי-מיושב, והיו בו רק כמה כפרים קטנים של בני המאדי והבארי.

נתקלנו פעם בקהילה בארית בשעת הסיאס' טה. ברוחיתו הלבביות העירו כמה גברים מתנמנמים בצל סוכותיהם בעלות צורת ה' פטריה. הם העיפו מבט אחד בזרים השופים ונכנסו מהר לסוכותיהם. ילדים ששיחקו ב' קירבת מקום ברחו בדמעות אל אמותיהם. עזים, כלבים, ותרנגולות, הוסיפו למהומה הכללית.

אחרי שהתרגלו לנוכחותנו, קיבלו אותנו בחמימות. למרות שמונם היה מצומצם, לא חסכו מאתנו דבר. הם הרגישו בתלותנו בהם, ולא בגדו בנו.

מיברק מן המושל

ב כפר מאדי אחר ראיתי שתי נע' רות רוחצות בורם מים. הרימות את מצלמתי כשאני מצפה שהן תברחנה תוך צחוק. אולם הן חייכו והמשיכו ברחיצתן. בין סוכות המגורים היו פזורים אסמים לאחסנת כותנה, דורה ובוטנים, עושרם ה' עיקרי של בני השבט. הנשים היו טוחנות את גרעיני הדורה באבנים שטוחות. כיום השמיני לצאתנו מנימולה, הגענו ל'

וצחוק קופים, ונחרת סוסי יאור. היה זה בסביבות מפלי מרצ'יסון שהתרסק מטוסם של הסופר ארנסט המינגווי ורעייתו, פעמיים תוך יומיים, בשנת 1954.

טרמפיסט בכפינת קיטור

ב חזרנו לאגם אלברט הסכים מארחנו להעביר את נוסעיו המטרופים, כפי ש' נראינו בעיניו, לגדה המזרחית. למולנו הרב ראינו ספינת קיטור שפניה מועדות צפ' נה — בכיוון מסענו. חתרתי אליה ושיכנעתי את הקברניט לשאת את אנדרה, את סירתו השבורה וחלק נכבד מצידונו עד פאקחטש, 50 קילומטר למטה מנילוס אלברט.

הגדות לאורך חופי נילוס אלברט הן פור' חות וירוקות, כשעצים חופפים עליהם. פה ושם נראות גם גבעות מוצלות. הנילוס כאן איטי ורוגע.

ז'אן ואני נעצרנו בכפרי ילידים בגדה ה' שמאלית, ובגדה הימנית הבלתי מאוכלסת, על מנת לצלם פילים.

פיל ענק אחד התגד לתוכנית. הוא הרים את חדקו, אוניו הענקיות הודקפו. הוא נפ' נה אלי. פניתי לו עורף וברחתי חזרה לט' רתי שניות מספר לפני שהספיקה החיה ה' כועסת להדביקני.

תופים ומחודות

ב פאקוטיש, הסכימו בני מאדי חסונים להילחם אלינו עם אסדתם עד נימול, מר' חק 200 קילומטר, על הגבול הסודאני. קנינו אורז, ביצים, בננות ותרנגולות. ז'אן ואנוכי חתרו בסירותינו, ואנדרה בסירתם של ה' ילידים, אוקלו ואוליו.

התעוררנו אותו לילה משנתנו באוהל, על החוף, לרעם תופים עמום. קמנו והלכנו ב' עקבות הקול עד כפר קטן של בני המאדי. ראינו את כולם מקפצים ומתפתלים לקול שלושה תופים ומצלתיים.

בואנו הפסיק את התגיגה. הברכה הטח' הילית "ג'מבו, סאנה, הבארי", הרגיעה אר' תם, אולם הנשים והילדים הנפתדים התר' חקו כאשר קרבנו. אחרי שיחה קצרה, נוכ' חו הילידים שאיננו עוינים, חזרו לריקוניהם המשונים. המתופפים חימזמו את מכשיריהם מעל לאש כדי שיהדדו יותר.

הגברים רקדו בצורה גרוטסקית סביב אר' בעת המנגנים, גופיהם המשומנים והער' מים מנצנצים לאור הירח. הנשים עמדו מחוץ למעגל, מתנועעות לקצב התופים. מדי פעם היו מוציאות קולות צהחה הדים. הלילה עבר כמעט, כאשר חזרנו לשקי ה' שינה שלנו. בבוקר ניערנו עקרבים ממכנ' סינו, ונטלנו את מוטינו.

וקריאות חיות הפריעו את השקט האינסופי. ארבעה ימים ארך המסע עד נמל מסיני. בדרך, נתקענו משך 27 שעות רצופות בבי' צה, מבלי שיכולנו לפרוק את דרכנו בין קני הפאפירוס. רגלינו כמעט והתאבנו מחוסר פעולה.

אחר-כך, תוך חתירה נואשת בליל חסר- ירח, נתקלנו בעדר סוסי יאור. בחשיכה הי' תה זו חתיה מסעירה. כמה מן החיות רדפו אחרינו והפרידו בינינו זמנית.

עברנו כמה מתנות דינג של הבניוורו לאור' רך אגם קיוגה. סוכות מקני פאפירוס קלו' עים נראו בין אורות המדורות שנועדו לעי' שון הדגים — מצרך חיוני לבני השבטים.

הייגים קיבלו את פינו בחביבות והזמינו אותנו לסעודה. אילו ידענו מה התפריט ש' יוגש לנו, היינו מסרבים באדיבות וממשי' כים בחתירתנו. מטעמים שהוגשו לנו היו ארבה שמן וצלוי! טעמנו כמה מהם ונוכחנו לתמהוננו שהם אכילים למדי.

אך מארחינו לא הסתפקו בתפריט בעל מנה אחת. היו שם כמה חרקים מיובשים שהצחינו במידה כזו שנאלצנו לנשוך דרך ממחטותינו.

הגענו למסיני תושים מחתירה נגד ה' רוח, אויבנו התמידו מאשית טילונ. ספינת קיטור קטנה החזירה את התאומים לנאמאסא' גאלי. הבטנו אחריהם בצער מה. ידענו שלא נפגוש בהם יותר.

כדי לעקוף מפלי מים חזקים למטה ממסינ' די, נסענו במכונית ישר לאגם אלברט. כמעט נחנקנו מעשן אפרי מדורות. הילידים הבעי' ראו אש בשדותיהם החרוכים כדי שעדריהם ייהנו מעשב מתוק וירוק אחרי הגשמים.

מפלי מרצ'יסון

א חרי נסיעה שוברת גב, הגענו למורד ממנו נשקף אגם אלברט כ-300 מטר מתחתנו. בבוטיאבה נמלו הראשי של האגם, חנינו על גבי ספינה קטנה ר' ישנה. מהנדס בריטי הזמין אותנו לסיול בסירתו למפלי מרצ'יסון, 40 קילו' מטר מאגם אלברט.

עלינו במעלה הזרם, כשאנו נתקלים בעדרי סוסי יאור מתחממים בשמש. תנינים מכ' ערים קרבו אלינו בשקשוק מים. שתי ה' גדות המו מפילים, קופים וחיות אחרות.

מתחת למפלי מרצ'יסון התקדמתי לבד ב' סירתו והמשכתי במעלה נגד זרם חזק ומק' ציף. כאשר לא יכולתי להתקדם יותר, טי' פסתי על צוק הניצב בדיוק מעל למפלים.

לעיני נראו אז מפלי מרצ'יסון המפורסמים, המפלים החזקים ביותר לאורך כל נילוס ויקטוריה.

כאשר חתרתי חזרה לסירת המהנדס בדמ' דומי הערב, שמעתי קולות פילים, צעקות

טיור עם אמא ללא כל סיבה דבר זה אינו

ארוחת בוקר. אשת שבט המאדי, מאוגנדה, ובנו לתמונה עמדה מולה, נהנתה מהמאורע הבלתי שכיח

גובה, כשאנו נראים כפליסי גונ' ורגלינו החשופות היו פצועות. מל' ימים אילצה אותנו הקדחת לשכב על גבינו.

כאשר התאוששנו, תיקנו את ס' אנדרה בחלקים שהגיעו אלינו מפא' האויר, ועברנו את 120 המיל ב' לבור בשלושה ימים.

עברנו בסודאן בתקופת היובש. היו השמים אדומים מלהבות המד' קימו בני השבטים. מושל המחוז ב' בפנינו מברק ממושל האיוור, שא' להמשיך את מסענו בסירות. הוא אנו עלולים לטבוע או ללכת לאיב' הטובעניות התופסות אלפי קילומט' בעים בין בור ואגם נו.

אנשים רבים, הסהבר, ניספו ב' על כן עברנו את הדרך עד טונג' קיטור קטנה. אולם היה עלינו ל' 11 יום בבור עד אשר גרר' שנתקעה בחול ליד מונגאלה.

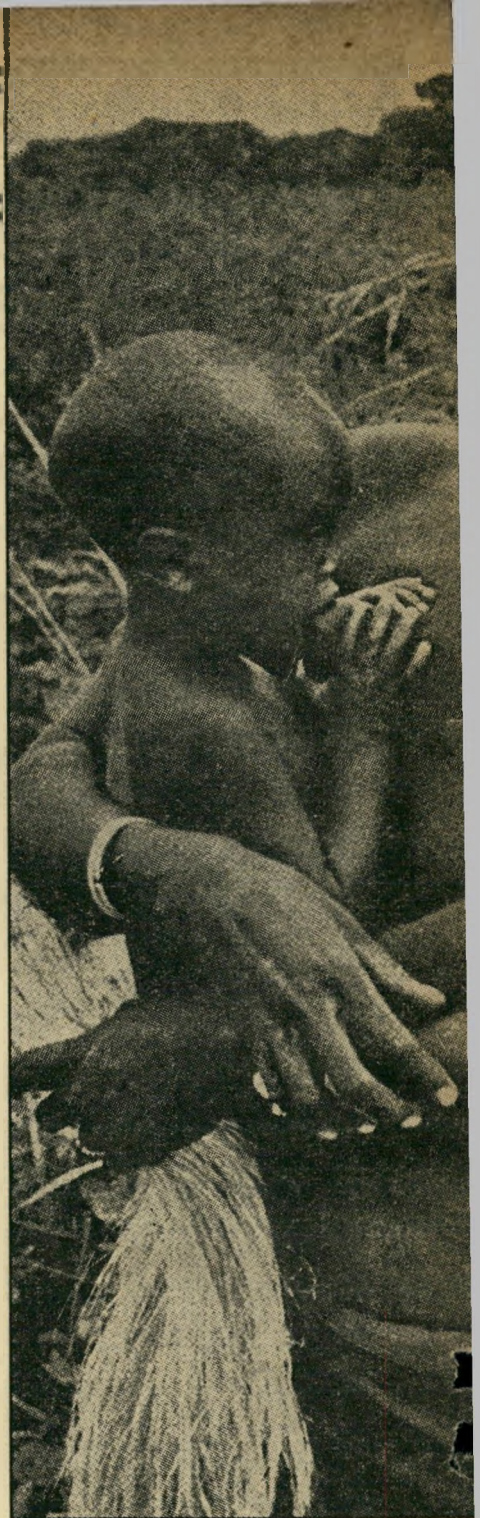
בני דינקה הגאים ורועי הצאן, נ' עדיהם. כרבים מעמי הנילוס הא' מד רכושם בבקר וצאן.

בני

ע יעקוב זה איפשר לנו להתח' שבת הדינקה הגבוהים והדק' בבור ובסביבתה. שלושה הם ה' גדולים בסודאן הדרומית המאוכלס' הדינקה, הנואר, והשילוק, המצטיי' בגובהם.

בני דינקה הגאים ורועי הצאן, נ' עדיהם. כרבים מעמי הנילוס הא' מד רכושם בבקר וצאן.

שבטים פראיים, שודדי-נהר והמון נסער שנשבע למשפט לינץ'

הצלם סבר שהיא תתבייש להתייצב בפני המצלמה. ארצה, כשילדה ממשיך לבלוע את ארוחתו בלהיטות.

קדחו שמונה ימי, עד טונגא. הגילום. אשה מתקבלת על הדעת עולה כ־40 ראש בקר, לפעמים בתוספת כמה עזים וכב־שים. לפני המלחמה היה מחירן החצי.

באגם נה, בו הופך הגילום לנילוס הלבן, הובילה אותו הספינה הקטנה, משוך שלושה ימים, עד טונגא.

ספרות הנילוס

כל יום היינו נעצרים ליד כפר של בני נוואר, על מנת להצטייד. בני הנואר המתגוררים בכיפות ומגדלים בקר, חושבים את הלבנים למטורפים, משום שהם לובשים בגדים בחום האפריקאי הלוהט. האופנה השלטת אצלם היא עירום מוחלט.

הנואר מכונים אנשרהסידות של הנילוס. עקבנו בעניין אחרי קבוצות טרונים ארוכי גלים, כל אחד מהם בגובה של כשני מטרים, ניצבים כשחנייתות שעונות אל כתי פיהם. הם היו ערומים לגמרי, פרט לתמרור קים של אפר עצים על פניהם ומחרוזת חרוזים כחולים סביב מותניהם.

הם נעצרו ליד הנהר כמו על פי פקודה, ובאחידות מושלמת הרים כל אחד מהם רגל אחת, ועמדו כך משך רבעים ארוכים, כאילו היתה פזזה זו הנוחה ביותר בעולם. ארבעה כמרים קתוליים סקוטיים אירחו

אותנו בטונגא, בה הם מחזיקים מיסיון ובית ספר לבני השילוק. בני השילוק יפי התואר היום בעלי הבנה חברתית גדולה יותר מאשר כל בני הנילוס. הם השבט היחיד שבי ראשו עומד מלך.

אחרי ליל מנוחה בביתם של הכמרים, בילינו יום בטויל בכפרי הסכיבה, בהם עוסקות הנשים באריגת רשתות דייג.

בני השילוק, המאובקים כולם באפר העץ צים שהם נוהגים למרוח על כל גופם, נראו כאירחים מעולם אחר. הצצה במצלמותינו הבטיחה לנו את ידידותם. כיוון שאין הם מסוגלים לגדל זקנים, היו מוקסמים משלנו, בעיקר מוקני האדום והעבות. הם האמינו כי רק כוח כשפים יכול ליצור כמות כזו של שיער — ועוד על הלחי, מכל המקומות.

הם אינם יודעים איזה הרפתקת מסמרי שיער עברנו כדי לגדל זקנים אלה, התלווצץ אנדרה.

השילוק נכנעים באי רצון לחוקי הציבוי ליוציה. מדי פעם הם מפעילים את רוח המלחמה שלהם על שבטים שכנים.

מחוז הירח

זרם יש גם מוצא אחר למרצם. התינונו בקהל של בני שילוק שהתחזקו תחילה בשתיית בירה מקומית, כשהם רוקים דים את מחול הירח שלהם. הם לבשו את מיטב עורות הנמר שלהם, ואת תסרוכתם הארוכה חיזקו בחבל.

כאשר התפעלנו מהתלהבותם של הרוקדים, העיר ז'אן: "זה בדיוק מה שחסר לי משך החורף הארוך והאיטי בפאריס — מחול ירח אחד הגון. קשה לי לתאר שיכול להיות קר אחרי טלטול הגון כזה."

קיננו צידה במלאקאל, מושב הממשלה ב־איזור הנילוס העילי. אחר נחתנו בקודוק, שהיתה ידועה פעם בשם פאשודה. במקום זה, אחרי מסע ארוך דרך אגן הקונגו, הרי ליד קצין צבא צרפתי, המאזור ז'אן בטיסט מרשאנה, את צבאו לנילוס העילי.

האנגלים והצרפתים

ידיעה על פלישתו של מרשאנה, הרי עיקה בשעתו את הגנרל קיצ'נר, שזה עתה הביס את צבאו של המהדי בחארטום. הוא הגיע עם יחידות סקוטיות וסודאניות, הרי דיע למרשאנה שטענתו למקום כטריטוריה צרפתית היא בלתי־שרירה, סיים בדרך זו את מה שנקרא בשם "תקרית פאשודה".

החתימה ממלאקאל עד חארטום ארכה לנו כחודש. הנילוס היה מלא מערבולות, הרוח היתה חזקה. מראות הנוף ובני האדם השתנו ככל שהתקדמנו בדרכנו. האדמה היתה יותר ויותר חר צחיחה, האקלים חם ויבש יותר.

בהדרגה עברנו את סודאן השחורה והע־מקנו אל תוך סודאן המוסלמית. ארץ חילות, גמלים וגבירים לבושי לבן, המתפללים חמש פעמים ביום לעבר מכה.

אל תוך העולם הערבי

שינוי היה מוחלט כאל־גבלין, הרי עיר הערבית האשונה שפגשנו. האני שים חומי העור, ההבושים טורבאנים ול־בושים שמלות ארוכות ומתנפפות, התהלכו כטן סימטאות חול ובין בתים וחנייות בנויים מחימר. כעת היה עלינו ללמוד ערבית, שפת סודאן ומצרים.

החום והרוח שככו עם ערב. היינו תשו־שים מזחירה, ותרנו אחר מקום לחנות על החוף. דייגים סודאניים קיבלונו בלבביות.

גשר הרכבת ליד קוסיטי היה הראשון שעברנו מאז מפלי אוון, מרחק של מעלה מ־2700 קילומטרים מאחורינו. שומר הגשר הסתכל עלינו ברשלנות, פנה לאחור ואחר חזר ונשען על המעקה. מה שראה מתחתיו לא היו זנבים בנהר, כי אם אנשים חותרים בסירות משונות.

בא־דואיים ראינו ילדים מעמיסים כותנה מאליג'ירה, שטח עצום המשתרע בין הנילוס הלבן והכחול. ארבעה מיליון דונם מגדלים כאן את הכותנה מן המשובחות שבעולם.

אשה תמורת סירה

ל כל כפר שקרבנו, היה המנהיג מקבל הודעה על בואנו. הוא היה לובש את מיטב בגדיו ויורד לחוף בלחית פמלייתו. סירתו כה הקסימה את אחד המנהיגים עד שלא יכול היה להמתין להפגנה, הוא קפץ לתוכה וחתר בסיבובים. הוא כה הוקסם ממ־נה השגיע לי תמורתה אחת מארבע גשר־תיו — לפי בחירתו.

סופר לנו כי סירותינו היו הקטנות ביותר שעברו דרך המשת הקילומטרים של סכר הנילוס הלבן, 50 קילומטרים דרומה לאח־טום. מיבנה הסכר הושלם על־ידי הבריטים בשנת 1937. מימיו האצורים ואלה מאחורי סכר הסנאר על הנילוס הכחול משקים את מצרים.

הערבים שפתחו לרחחה את שעריה העני־קיים, צחקו בכל לב. סירותינו הקטנות נראו מגוחכות בעיניהם בתוך המבנה העצום. ב־17 במאריס, ארבעה וחצי חודשים אחרי שיצאנו ממקור הנילוס, הגענו לחארטום, בירת הסודאן.

צי רציני, שנשא עליו עתונאים ונכבדים, קידם את פנינו במשפך של הנילוס הלבן והנילוס הכחול. לאורך מימיו הצלולים וה־כמים של הנילוס הכחול, ליו אותנו לחתי־תה, וזכינו לקבלת פנים רשמית בחזית ה־גראנד הוטל.

קצין צבא בעל דרגה גבוהה יעץ לנו, אישית, להפסיק את מסענו. "אני מתנצל על שהטלתי ספק שתיגעו עד הנה", אמר. "אולם אני מפציר בככם לסיים את מסעכם כאן. לא תצאו חיים אם תעברו את מפלי המים הגדולים."

בילינו עשרה ימים בחארטום. אחרי חמי־שה חודשים של אורח חיים טרימיטיבי, עיר דדה אותנו שהיינו הקצרה במקום מתורבת. מעבר לנילוס הכחול בקרנו באומדורמאן, עיר בנוייה מחימר הנילוס. אוכלוסייתה בת כ־130 אלף תושבים, כמעט כפולה מעיר הבירה מולה. התרשמנו בעיקר מן הקבר של המהדי הנראה ככד מהוסך.

במפל הששי

יצאנו ישוב דרך, 70 קילומטר למטה מחארטום גרף אותנו הנילוס דרך תהום של 12 קילומטר, גובלת בגבעות בולת וגר־נית תלולות. כאן מעמיק הנהר וצר, ורחבו מגיע 80־מטר.

היה זה המפל הששי, הקל. למעשה זהו הראשון בין המפלים שאתה פוגש בדרךך בנהר, החל מקיורו.

כאן הניגו מן היפים שבנופי הנילוס. חופים ירוקים פורחים הודקרו משני צדינו, מוקפים דקלים ונגים מושקים. פה ושם נראו איים קטנטנים שחופיהם זהובים מחול ותור־כס ירוק מדשא. באחורי רצועתו הצרה של הנהר השתרע המברר הגדול.

סעודה באזהר ברואי

יד החורבות התבוננו בברואים ממל־אים את נאדותיהם מים. הם נהגו בחי־מורים קטנים הלוחך ושוב, כדי לשאוב מים מבאר עמוקה. הם אושים חסונים ויפיתואר, על אף אורח חייהם הקשה בימים לוחטים, לילית־כפור, סופות חול, וצמא תמיד.

שייך זקן הזמינו לסעודה לאוהלו. ישבנו במעגל סביב סיר עגול, כשאנו טובלים סיי־תות בחלב גמלים חמוץ.

ליד קאבושייה, עצרנו כדי לבקר בחורבות בנות האלפיים שנה, של העיר הגדולה הקדו־מה מרואה, שהיתה פעם בירתה הדרומית של חבש ומאוחר יותר, ממלכה בפני עצמה. אחת ממלכותיו לחמה לרומאים בבורה, עד אשר הוכנעה על־ידי צבאו של פטרוניוס, 20 שנה לפני הספירה.

שלושה שבועות של חתימה מייגעת הובילו אותנו לאטבארה, עיר מסודרת, בעלת גנים מרהיבים ובתים נאים. כאן מקבל הנילוס ממזרח את יובלו האחרון, האטבארה.

בחנייתנו הבאה, בברבר, שטחנו את שקי השניה שלנו על גבי החול, ליד סירותינו. משך הערב הלכה הרוח והתחזקה. בחצות סערה סביבנו סופת חול. משך כל אותן השעות הארוכות, היינו מכורבלים בשקי הניילון שלנו, כשאנו בועטים ומתפתלים כדי לא להיקבר בחול.

כמעט כמו בקודוראדו

פם שחר שככה הפערה. התכווננו לחזור למקום מוגן יותר. לזוועתנו ה־רבה נוכחנו ששתיים מסירותינו, של אנדרה ושלי, עם מרבית ציודנו בתוכן, נגרפו. אחרי חמש שעות חיפושים מצאנו את ה־סירות שלמות. הן נמצאו כל אחת במקום אחר. סירתו של אנדרה היתה מרוקק מחצית הקילומטר במעלה הזרם, על החוף המער־בי. שלי, קילומטר במורד הזרם, על החוף המזרחי.

מראות הנוף בין חארטום וגבול מצרים, הזכירו לי את נהר קולוראדו באמריקה. גר־שים של שיש צבעוני ובולת ניצבו על ה־חוף. במקומות בהם הצוקים מסיגים את גבול הנילוס עצמו, נתקלנו במפלים מסוכנים. עברנו 31 מפלים כאלה, בטוח של 1500 ק"ל לומטרים רחיי־סכנה, בין חארטום לחאדי חלפה.

אחת וחצי. כך קוראים הערבים לריקוד הבטן. שתי קדניות הופיעו בקבלת פנים מיוחדת שנערכה לשלושת ההרפתקנים ב־קהיר. חלומן הגדול: להופיע בטרט הוליבודי.

יצאנו בריאים ושלמים מן המפל החמישי. אולם במפלים דרומה לאבו חאמד, במקום בו מתחיל הנילוס בעיקולו דרום־מערבה, נקדחו חורים בסירותינו הרפודות גומי. היתה זו עבודה קלה לתקן פגמים קטנים אלה, אם נעשתה על החוף, כמובן.

אף פעם לא ידענו מה הסכנה המצפה לנו בעיקול הבא. ברגע שנכנסת למערבולת, אין מקום לחזור. תאינו בסירות היו כה נמוכים, עד כי הציפו אותם המים, כשהם גורפים אר־תנו עד המפל הרביעי.

בזהריות עברנו גם את המפל השלישי, מ־קום בו מוקף הנהר גבעות זהובות חרוזות.

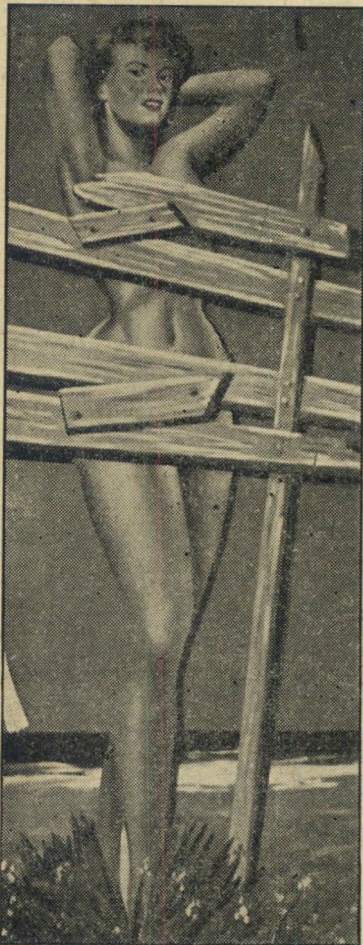
גן חיות עתיק באבן

אש הכפר גרי, הנמצא דרומה לדלגה, ליתה אותנו לסלעים עתיקים חקוקים ומצויירים, בגבעות מעל לנילוס. הצוירים היו בני תקופות שונות, שהעתיק ביניהם היה כנראה מן החקוקה בה היו הסודאן ומצרים פחות צחיחות, ומיושבות בחיות שאפשר

גבר צעיר וחשוף חזה, הנקלע לשכונה זעיר בורגנית, הופך את כל היוצרות, גזול את יפהפיה מקומית נובאק מארוסה (קליף רובינסון), מעלה את המפטרורה הכללית בכל הסביבה. פיקניק הוא סרט לנשים, בדיוק כשם שהחברה האמריקאית היא חברת נשים: הן היוזמות בכל עניני אהבה, הן המחזרות אחרי הגברים. לרבים יראה כל זה כסימן של ניחון וחזרה לתקופה מטריארכלית קדון מה. לחברה המפיקה את הסרט נראו באופק הרחמים. רחמים יהיו.

אהבה בצפון הרחוק

רוז מארי (מטרו, ארצות-הברית) הוא שיחזור הסרט העתיק (1935) הנושא אותו השם ואשר זכה להצלחה רבה, יצר את הווג

סופיה לורן כ"הכל שאת זאת" פתוי על שפת הים

זיגט מאקדונאלד-גלסון ארי, הציג בפני הצור ימים צעיר גבה-קומה גיימס סטיוארט.

רוז מארי החדש הוא פחות מוצלח, אף על פי שהוא מכיל את המוסיקה הנודעת של אוטו פרימל, מושרת בפי האהארד קיל, ו' כמה שירים חדשים. זה מעשה במייק מאלון (כוכב קיל), איש משטרת הרוכבים הקנדית, האוהב את יתומה רוז מארי (אן בליית) ה' אוהבת את גבר נאה דובאל (פרננדו לאמאס). אהבה נוספת: אינדיאנית וואנדה (ג'ון סיי לור) איהבת את מאלון-קיל.

העלילה, השונה מאד מוז בסרט הקודם, מסתבכת עת רוצחת האנדה ראש שבט אינדיאני (מנהיג יולאצ'י) ודובאל מואשם ברצח. אבל אפשר לסמוך על שוטר-פרש קנדי ש: א. ישכיל תמיד לאסור את החשוד, ב. יקריב אפילו את אהבתו על מובה החובה. שוטר קיל עושה את שני הדברים האלה ברוחב לב סינמסקופי ומבלי להניד עפעף, כמעט.

בקצרה

קודמת עדין. אליה קאואן ביים גירסה משופרת של ספרו הבסטסלרי הלא ביותר משובח של ג'ון סטיינבק. גיימס דין.

גבעת האהבה. סוחט דמעות לנשים משני המינים. ג'ניפר ג'ונס חיליאם הולדן.

* חברה שבה העומד בראש המשפחה אינו חוב כי אם האם.

סרטים

טקסי ספייל

מעשה במונית (ג'בע' פריש, ישראל). אינו מתימר להוביל את נוסעיו אל ארמונות הפאר של הוליבור, או אל שדות האורזי ה' מתוק של רומא. נוסעיו הם אנשים פשוטים מאד: חייל המסתבך באהבהים מדגמים על הגורן, זקנה הסבורה (בטעות) כי הגונבת מגנבה פטורה, רב החזר על הבדיחה הנ' שנה של העז בחדר, הבדיחה המזוקנת אף היא של הפטריות שהרגו את החתול ומעשה' לתפארת של פקיד המחלק כספים, אך אינו דומה בשום פנים (כמצחצח הצנוורה) לגרשון פאר.

איך זה סרט מצויין, אולי אפילו אינו טוב. במקומות רבים השיח לקוי, וגם ההומור סו' בל בכמה מקומות מפאצרים חמורים. אולם בקטעים רבים נהנה הקהל באמת, מתגלגל מצחוק בתמונה בלתי-נשכחת של שייקה אופיר מטפל בחוט הטלפון הצבאי.

ככוכב אמיתי מתגלה שוב שי אופיר, ה' מגיע לעתים לרמה בינלאומית גבוהה. מל' בבת מינה כרובי. נוסעים אחרים המגיעים למחוז הפעם על אף טיילולי-המונית: יוסף קארל, במהדורה ישראלית של באסטר קיטון, רפאל קלצ'קין.

עם כל החולשות, הרי מונית זו, שכל חלקיה יוצרו בארץ, מפלסת את הדרך בה חייבים לנוסע גם כלי-הרכב הבאים. הדרך לסרט ישראלי מקורי, בעל רמה בינלאומית, רצופה מונית מסוג זה.

שבע בשר והברקה

הכל שאת זאת (פונטי — איטליה) היא קומדיה איטלקית, כתובה בידי סופר אלברטו (האשה מרומא) מוראביה, על אודות גערה גאפוליטנית עליוזה ושופעת בשר (סו' פיה לורן), בתו של גנב מועד (ויטוריו דה' סיקה), ההולכת בדרכי אביה עד שהיא נוסעת בחברתו של נהג מונית (רוברטו מאסטרוינא' גי), מפתה אותו על חוף הים — למטרת שוד. עד סופו של הסרט הופכת המטרה לאחרת: נישואים. כמו בכל הקומדיות הסוף הוא טוב.

סופיה לורן, המבליטה את כשרונותיה במי רץ רב וללא שמץ של בושח, מוכיחה, לתמהון הכל, כי נוסף להם היא גם מסוגלת להבריק בקומדיה קלילה.

קדימה, אל המאדים

כבוש המרחב (פרחאונט, ארצות-הברית) מראה כמה קשה להילת איש חלל. לא בלבד שעליו להילחם בצרות ככוח המ' שיכה של כדור הארץ ועוד כדורים אחרים, גדולים וקטנים, להיזהר ממטאורים מסוכנים המשוטטים בחלל לפי חוקי תנועה משלהם, לעמוד באינזוחיות חללית, שאינה מתחשבת באנומיה הפשוטה והביתית של האדם. לא, בזה אין די. על האיש חלל גם לעמוד בפני שגעונותיהם של אנשי-חללים אחרים הנוס' עם אחר כספינת החלל. והללו משוגעים כהוגן.

למשל: סנ'אלוף טריט (האלטר ברוק) הנשלח תחילה אל הירח, אחר מקבל הוראה לפנות ימינה אל המאדים; הוא אכול ספי' קוט: האם אלוהים מביט בעין יפה על ה' נסיעה החללית? (ענה, כן או לא). חלל הנפול במשלחת מבלבל עוד יותר את דעתו של האלופחלל.

אחרים כחבורה הם: סטל קומי מברוק' לין, אוסטרי ויפני. כל אחד מדבר, והחלל אינו משפר את כוח המחשבה של האדם ה' מטיל בו. אשר לתמונות המאדים, ספינת החלל, תחנת החלל — אין בהן חידוש רב; הן יותר משעשעות מאשר מרהיבות את העין או משכנעות.

אהבה נוסח אמריקה

פיקניק (קולאמביה, ארצות-הברית) מכיר' סס על מחזה-הקופה המבוסס על ההנחה ש' הדרך ללב הגבר מובילה במיטתו. משיכתה של גערה בת'טובים מוג' אחינו (קים נובאק) לפוחח האל קארטר (חיליאם הולדן) היא חושנית מאד, מתחילה, לא מסתיימת, באיחוד הגופות. איחוד לבבות הוא ענין אחר לחלו' טין, מופקר בידי בתולות זקנות כרוזמרי סידני (רוזאלינד ראסל), הנופלת על כרכיה בפני רוקן זקן האהארד (אתור אוקנול), מת' חננת שישא אותה לאשה. הוא נשבר.

כוכב הולדן משחק הפעם בתפקיד של

מנהל העבודה במפעלנו

פדאורי הררי

צבר צעיר שכלל

לאחר נסיון ומחקר רב את מנגנון-

הלחיצה הכפולה

של **רולקס "סופרא"**

אינו ניתן לקלקול!

רולקס

סופרא

לא יאכזבו!

3.25
3.-
2.75

ת.ה. י"ט 502

כולל מ.ק.

תיאטרון דורה-מי' אולם "רמה" רמת-גן
בכל ערב ב"י 8.15

מקס פרלמן * שרה רובין
בהצגה מוסיקלית מפוארת

כסרי! כסרי! כסרי!..

2 מערכות — 8 תמונות • מאת הרי ארייפ מוסיקה מאת ז'ק הופמן, ס. סרצ'יני עברית: ד"ר א. פוירשטיין • עבוד: י. הלוי טקסטים מוסיקליים: א. ברושי • מנגינות מיוחדות: ע. יוסטר

המשתתפים: ג'טה לוקה, וואלטר באך, ביטוש דבירוב, פרדי לוי, יהודית אמיר, אל. גרונובסקי, א. ארגמן, יוסף פולאק

והאורחים אמנים הכוכבים הכושיים הבינלאומיים מארה"ב בב וואלס * וירגיניה קפרס

מחזה ובמוי: ליקה גרינברג
תפאורה: ז'אן גידון
הנהלה מוסיקלית: ד"ר ח. זוינטרניץ
כאלט: מ'יא ארכטובה

מכירת כרטיסים החלה ב: דורה-מי, אלנבי 94, טל. 5755; כרטיס, אלנבי 31, רמת-גן; רכניץ.

תיאטרון
התקפת שיעול

תיאטרון ישראל, בהם נערכו השבוע הצגות-הכוכבה של שתי הצגות חשובות (ראה להלן). דמו יותר לבתי-החולים לחולי שחפת מאשר להיכלי-התרבות. אם אמנם המודד לגאון ניותו של שחקן הוא כשרונו להתגבר על התקפות-השיעול של הקהל, הרי נחל התיאטרון השבוע כשלון חרוץ.

התקפות-השיעול, שלא נגרמו עלידי שינויי אקלים, הבליתו מחודש את אחת מבעיות-היסוד של התיאטרון העברי. לגבי רובם של השחקנים והצופים אין השפה העברית שפת-אם, המלה המדוברת, דם התמצית של אמנות התיאטרון, אינה מצליחה עדיין לשבות את הצופה, להכניעו לרצון המחזאי.

מחלות אוזן וגרון. בהבימה ניסה הקהל לשוא לרדוף אחרי התרגום הקשה והמיושן של פאוסט, פרי עטו של יעקוב כהן. לעתים הוא נאלץ, כחרש-שאלם, להצמיד את מבטו לשפתי המדברים, ביניהם גם שמעון פינקל, מבלי להבין אלא מלים בודדות ופרורי משפט מקוטעים.

יצירת הפאר, שמילותיה מובנות בנקל לכל עוזרת בית גרמנית, מסתבכת בשיח העברי, אינה מגיעה אל המרחב הפתוח.

שונה גורלו של מחזמת בני אור באמרי, הכתוב בעברית של ימי הבית השני. הקהל מתרגל בתדרגה לשפה זו, אולם כפי רוב השחקנים אין היא הופכת למעין חיים, הורם כנחל איתן מלשון השחקן אל לב הצופה, נשארת שלולית עומדת של מים ישנים.

שעולו של הקהל היה מחאת הגרון על אכזבת האוזן.

מבעד למסך הערפל

פאוסט (הבימה, מאת וולפגאנג פון גתה, עברית יעקוב כהן, ביים יוליוס גלר) הוא סמל התרבות של המערב, שאינה יודעת מנוח ברוחה, השואפת לכבוש את מרחב היקב ואת סוד הגרעין, שחזרה אל נככי העבר הקדמון, איחדה בפעם הראשונה את כדור הארץ והפכה את הטכניקה לאליל. במירוצה השגעוני הגיעה תרבות זו במאה ה-20 לסף הטיסה אל הירח ולעברי פי פחת.

פאוסט מגלם בדמותו תכונה זו. מלומד במכללה גרמנית של ימי-הביניים, שאינו מוצא סיפוק משום דבר, מבקש לאבד את עצמו לדעת, כורת לבסוף ברית נואשת עם השטן: אם יצליח הלה לגרום לכך שימצא אי פעם רגע אחד של סיפוק נפשי בעולם הזה, ימסור לו את נפשו בעולם הבא.

אהבה ללא סיפוק. השטן, הוטרף בגופו של ישראל בקר לגבר קליל וערמומי, משתדל כמיטב יכולתו להגיש לפאוסט—פינקל את כל הפיתויים. המלומד—ההרפתקן מתאהב בגרסכן הבלונדית, המשוחקת בטעם עליידי מרים זוהר, הוטרף אותה לאם ולרוצחת. אולם האהבה חולפת, אינה גורמת לסיפוק אמיתי.

אחרי דרך הרפתקות ארוכה (שגם הצגה ארוכה זו אינה מנסה לחזור עליה) רואה פאוסט בעיני רוחו את התכלית האמיתית של החיים: חוונג של עם הכובש אדמת-בתולין, מתאהב כדי לעמוד במשותף מול סכנות הטבע, כובש יומיים מחדש את חייו וחרותו. הוא נופח את נשמתו בבורעות השטן, אך הלה אינו בא על שכרו: אלוהים מעלה את הנשמה לשמיים.

כמו באגדת איוב, עומדת במרכז אגדת פאוסט ההתערבות בין אלוהים והשטן. אולם כאן נגמר הדמיון: הגיבור השמי הוא רק כדור-משחק נכנע במשחק העליון, בעוד שהגיבור המערבי הוא צד פעיל, החותר, כמו פרומטאוס היווני, לכבוש את השמש.

"התממההינא!" לרוץ המול, אין הצופה הישראלי מרגיש בהוד היצירה הגדולה ובמשמעותה העמוקה. לעתים נקרע לרגע משך הערפל, והוא מרגיש כי מאחוריו מתנשא רכס של הרייבראשית, אולם על אף מאמצים אדירים של פינקל, בקר וזוהר, אין עינו רואה את הפסגה.

פאוסט הבטיח לשטן: "כף לכך / אם פעם אומר לדג העץ / התממהה נא / יפית כל כך / או תוכל לאסור אותי בכבלים / אז ארד ברצון לגיא הצללים..."

הצופה הישראלי אינו יכול לומר אף לרגע אחד בהצגה בת שלוש השעות: "התממהה"

נא! יפית כל כך! אין הוא נאסר בכבלי היצירה. הסכנה האמיתית היא שהוא ישלה את עצמו שאמנם ראה את היצירה, ולא הד חיוור שלה.

אור על בני אור

מלחמת בני-אור (התיאטרון הקאמרי, מאת משה שמיר, ביים גרשון פלוסקין) היא מלחמתם של המורדים הפרושים נגד אלכסנדר ינאי, המלך החשמונאי (105 עד 79 לפני הספירה) שהעלה על הצלב 800 פרושים אשר כרתו ברית עם האוייב החיצוני (הסורי) כדי להפיל את שלטונו.

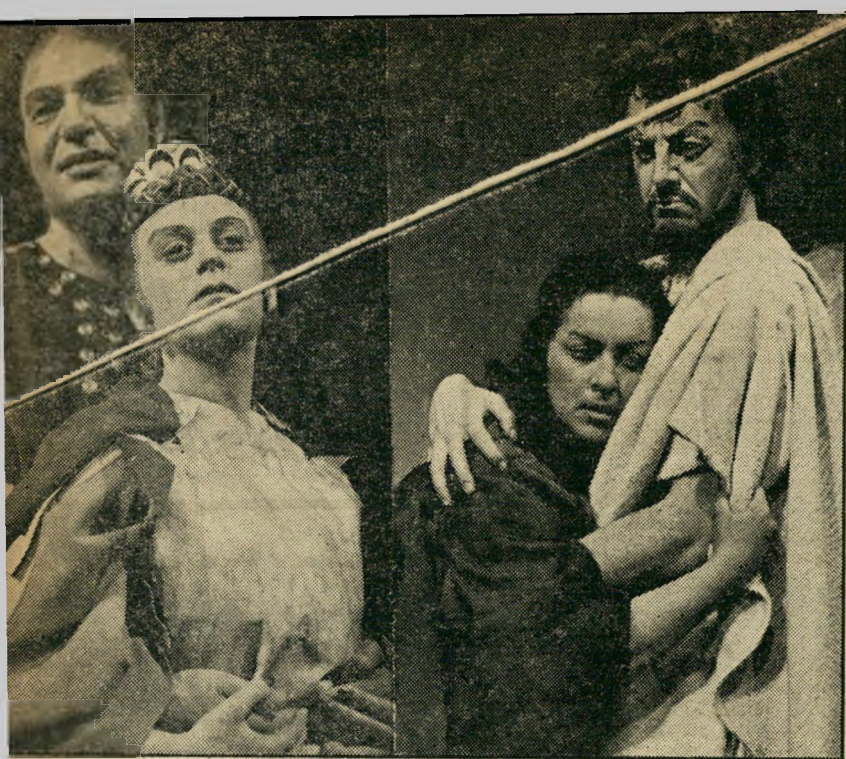
השם נובע מן ההנחה (הבלתי-מוכחת) כי כת "אנשי-היחד", שגווה את המגילות המפורסמות של יס-המלה (בנייהן מגילת מלחמת בני-אור) לא היתה אלא כת המורדים, שהתבצרה בהרי יהודה.

חמור של ערבי. כמו מחזות-המלכים של שייקספיר, אין זה מחזה בעל עלילה דרמטית, בו מתנגשות כמה נפשות מרכזיות, מתגבש רעיון מרכזי או מתפתחת עלילה עקבית.

שמיר העלה על הבמה את הדמויות הטיטוריות — את המלך הכובש ומחרחרר-הריב, הנשען על צבאו הזר (יוסף דין), את אשתו הפרושייה (חנה מרון) ואחיה, הרב שמעון בן-ששט (זלמן לביוש), את ראש המורדים (יצחק שילה) ונאמניו.

ברשיח נאה, הרצוף אימרות-חוכמה (ראה טגנרת) מסבירות דמויות את אשר קרה, יותר משהן משחקות אותו. כמו שייקספיר, מעלה גם שמיר ברעיונות-חיות דמות מבודדת (זאב ברלינסקי), ערבי הרווף אחרי חמורו.

על אף ליקויים דרמטיים אלה, יזכה המחזה בצדק להצלחה. מן הרגע בו נפתח המסך

שחקנים שילה, פזילה, מרון ודין ב"מלחמת בני-אור" פירושים למלחמת הפרושים

לא ברור כל כך מה רצה המחזאי השומר-הצעירי להגיד. האם מותר לקרוא לכובש הזר כדי להפיל רודן מקומי? האם מלחמת-אחים היא מכשיר מותר? האם שפיכת-דמים למען מטרה צודקת מותרת? שמיר עצמו נוהר היטב מלהסיק מסקנה ברורה כל שהיא. הוא מסתפק ברמו שלבו עם המורדים, "עשוקים שבכל הדורות".

הצופה האובייקטיבי עלול להגיע למסקנה הפוכה: שהצדק ההיסטורי היה עם המלך, כובש רפיח והכרמל, שהושיט ברגע המכריע את ידו לשלום עם המורדים, נדחה על ידם והקריב את חייו, כאחאב המלך, שעה שלחם למען ארצו נגד האוייב הזר, שניא ובזוי בעיני כל נאמני המפלגה הדתית.

האדם הלוהט ומגלה שמייחכלת מרהיבים, ועד להמונה האחרונה (ומיותרת) של מוסר-השכל, עוקב הצופה אחרי קטע חי של היסטוריה ישראלית, הממלכה היהודית האחרונה שנפתחה את נשמתה במהרה, שעה שרוב בני העדה היהודית כבר חיו, בנוחיות, כציונים טובים, הרחק מגבולות הארץ במצריים, סוריה ובבל.

אכזר מכא, המלך. עם רדת המסך,

מלחמת בני-אור: שביבים

צדקה — לא לדעה פנויה היא צריכה, אלא ללב מלא.

מים שמטהרים בשר, אינם מסהרים לב.

טוב מוסרי-אב מחסד אדון, חביב עונשו של אח ממתנת אויב.

צדק — אין מבקשים אותו. צדק אינו ניתן. לא מידי כל אומה שבעולם, לא מידי כל חרב שבעולם, לא מידי כל צדיק שבעולם. צדק דרכו שהוא צומח. מקרקעו של עם, מאדם שטייע לחברו בשעת החזק, מבית שנפתחה דלתו לאביו, מאדם שנהג חיבה באשתו, מבן שנהג כבוד באביו, מחבר שלא הונה את חברו. צדק כמוהו כחיטה וכשעורה. לא בארץ אחרת תמצאהו, אלא בארץ. לא באדמה אחרת, אלא באדמתך. לא במלכות אחרת, אלא במלכותך.

המלחמה — אשה יולדת היא. — הנצחון — בנה אשר ילדה לי בדם ובצער.

בשנות יסורי זאת למדתי: אין שום דבר של ממש בעולם, לבד מאיש ואשה ובנם. והאל הפוסק להם חיים.

מנוחה שנתן לנפשו מנוח — לא נתן לנפשו מנוח.

מלך כי יפול — ימשול אחר תחתיו, וטוב ממנו. אך ממלכה כי תפול — מי ירמינה?

משאחזת בחור — הריהי אוחזת בך.

לא ברשעים השטן, אלא בחסיים על דמם.

מדוע לא הקרבתי לאלוהים ולתורתו את הנורא והיקר בקרבנות, לזעזע בו מוסרי שחק — את צדקותי? את טוהר כפי? את מקומי בעולם הבא?

כל המבקש לילך באמצע, טופו שהוא נשבה לדרכם של רשעים.

אין גאולה באה לעולם אלא מכוחם של בני אדם שיביאוה, וכצלמם וכדמותם תהיה גאולתם.

הכל ראויים לגאולה — על חסיהם וטומאתם, על שפיכת הדמים שבהם ועל כל שאר דרכיהם, דרכי אנוש. אין גאולה נבנית אלא ממה שנבנים הימנו וזייאדם. אין לבנים ואין חומר אלא איש וחייו. אין נצחון — אלא במלחמה.

איך אבער חלאת עולם — ולא אזהה את ידי? איך אפסע בדרך ולא ארמוס דשאי עשב אשר בראת? איך אבנה בית ולא אחצוב בברזל אבני? איך ארפא מום באדם, ולא אכרות האבר המנוגע?

רק ההולכים — ימצאו דרך. הרובצים על פניהם — על מקומם ירצבו לעולם.

מוסיקה

זכרונות מעין-חרוד

אברהם שלונסקי נקלע למשפחה מוסיקלית. אחותו האחת, ורדינה שלונסקי, ידועה כמל-חינה, אחותו השנייה, אידה שלונסקי-גר, ששמה האמנותי הוא נינה ולרי, היא זמרת ידועה, ואחיינו, יהלי ווגמן, בן אחותו פאניה המירה לפסנתר, ידוע כפסנתרן.

אומר שלונסקי בחיך: "את כל כשרוני-חינו, ירשנו מאבינו שהיה משורר, חזן לעת מצוא ומלחין עממי".

השבוע היתה לשלונסקי הזדמנות לחבק את אחותו הזמרת נינה ולרי (אידה), אותה לא ראה שנים רבות.

חוויה בכנסיה. נינה, בעלת מצורטר פראן מלא, אינה דמות בלתי ידועה בצרפת. הזמרת גבוהת הקומה וארומת השיער, ידועה בעיקר ביכולת שלה לשיר את שוברט, בלה בארטוק וארנוולד שינברג.

ותיקי גיוד העבודה בארץ זוכרים עדיין כיצד ערבה אידה שלונסקי התמירה מנעימה את ערביהם בעין-חרוד בקול ערב וזוק, כשאחיה, אברהם, יושב לצידה.

הקול היה טוב מדי כדי שישמע רק מעל ערימות חצץ. אחרי שהשתתפה בנסיונות ללמוד לאיטליה, משם לצרפת. עם פרוץ מלחמת העולם, נסעה לארצות-הברית.

מספרת אידה על מה שהיא רואה כחוויה האמנותית הגדולה ביותר: "עמדתי להופיע בכפר קנדי מרוחק בצפון. בני הכפר לא ידעו בכלל מה זה קונצרט, שאלו את הכומר, שהסביר להם שזה דומה לתפילה בכנסייה, וכי עליהם להתנהג כאילו נמצאו בתפילה. מחוסר מקום אחר, נערך הקונצרט בכנסיה. אף פעם לא הבין אותנו קהל כמו בהופעה זו".

לשון הרבים איננה מלאכותית במקרה זה. הכוונה לבעלה הפסנתרן והמלחין רוולף גר, אחיו של המנצח הידוע ולטר גר, המלווה אותה בכל הופעותיה, יעשה זאת גם הפעם כאשר תופיע בארץ בסידרת רסיטלים, בשירי בארטוק ושוברט.

מדענית יפהפיה ושני שותפיה חודרים הם רואים

תמיד כרומוזומים נקביים, נמצא בתא האב רק כרומוזום זכרי אחד. ליד הכרומוזום הזכרי מצוי כרומוזום נקבי.

עם הבקעת ביצית האם עלידי תא הורע, מתאחדים שניים מארבעת הכרומוזומים ה"א", ובזאת נקבע מינו של החלד. אם נפגש הכרומוזום הנקבי של האם עם הכרומוזום הזכרי של האב — יכרע הלה את הכף והזוג יזכה בכך. אולם במקרה שנכנס לזיווג הכרומוזום הנקבי שבתוך תא האב ומתחבר עם הכרומוזום הנקבי של האם — תיחלד בת. לשחא באו, איפוא, במשך דורות רבים ה'

מ זה למעלה מהודשיו מוצף מכוון וייצמן במכתבים משונים. לעתים נושאים הם את הכתובת הנכונה, לעתים מציין ה' שולח על מעטפתם: "למי שמטפל בעניין תינוקות."

"אני אם לשלוש בנות", כתבה אחת. "אני נמצאת טוב בהריון. מה לעשות כדי ללדת הפעם בן? אני מבקשת לשלוח לי את ה' תרופה בהקדם."

תרופה כזאת, כמוכן, אינה קיימת — לא בשלב זה של התקדמות המדע, על כל פנים. בכל זאת, ממשיכים המכתבים לנהור למוסד המדעי הרחובות.

גילוי דעת משולש

דם לגד המכתבים סיפור ארוך, שראשיתו בשמועה בלתי-מדויקת. חוקר ישראלי, אמרה השמועה, גילה שיטה לקב"ע מינו של עובר חוקר העומד להיחלד. לא זו בלבד, אלא שאותו חוקר יכול גם לשנות את מינו של העובר, לפי רצון ההורים.

או החליטו שלושה מדענים צעירים, ד"ר ליאו זקס (31), ד"ר מתילדה דנון (29) וד"ר דוד סר (31) כי השמועה הרחיקה וכי הגיעה השעה לקבוע את האמת לאמתה. הם חיברו ידיעה קצרה לעיתונות, הודיעו כי שלושתם — ולא אחד מהם — גילו אמנם תגלית ש' לפיה אפשר לקבוע את מינו של העובר כבר בחודש השלישי לקיומו, אולם ללא כל אפ' שרות לשנותו.

הגילוי עורר הדים חזקים בעולם המדע, הגיע בין השאר לשבועונים אמריקאים רבי-תפוצה. שלושת המדענים הישראלים שנת' פרסמו, חזרו בינתיים לשלוחה הלכנה של מעבודותיהם.

ביצור נקבע המין

מ ה היה, בכל זאת, טיבו של גילויים? כל אורגניזם חי הוא בעל מספר רב (מיליוני מיליונים) או מועט, של תאים, ה' מתרבים עלידי חלוקתם.

בכל תא, גרעין המכיל חלקיקים זעירים, הנקראים כרומוזומים. כל כרומוזום מכיל בקרבו חלקיקים עוד יותר קטנים, הנושאים בחובם תכונות העוברות בירושה והניתנים לראייה בעזרת מיקרוסקופ, בצורת נקודות בלבד. נקודות אלה נקראות גנים.

הכרומוזומים הנמצאים בגרעין תא האם (הביצית) המופרה עלידי תא האב (הזרע), מתחברים עלידי הפרייה זו ויוצרים תא חדש — את תא העובר. תא זה אוצר בקרבו את מחצית התכונות התורשתיות של האב ומחצית התכונות התורשתיות, של האם. תכונות אלה יחד יעצבו את החלד.

התכונות התורשתיות הן: צבע העיניים, ה' שערות והעור, מיבנה גופני, הבעת-פנים וכן תכונות אופי יסודיות. בין יתר התכונות ה' תורשתיות נקבע גם מינו של החלד, בשעת התחברות מחצית מספר הכרומוזומים מתא האם, עם מחצית מספר הכרומוזומים מתא האב.

על כן, ברור כי מרגע הפריית ביצית האם עלידי זרע האב, אין לשנות את המין, ש' נקבע עלידי עצם ההתחברות.

הסיכויים: פיפטריפימטי

ב תוך מספר הכרומוזומים הנמ' צאים בכל תא של האדם, ישנם שנים מיוחדים. בין שאר התכונות התורשתיות ששני כרומוזומים אלה נושאים, נמצאת גם התכונה הקובעת אם יהיה הילוד זכר או נקבה.

אולם בעוד שתאי האם נושאים בקירבם

• גנטיקה: תורת התורשה.

מי קובע את מינו של הידד הנר' דד? האם האשה אשמה בכך ש' נולדות לה רק בנות? למדע יש תשובות ברורות על כך. אולם גם למדע לא היתה תשובה לשאלה: "האם ילדי יהיה בן או בת?" ה'

בעלים בטענות אל נשותיהם, מדוע הן יול' דות נקבות. דווקא האב לבדו הוא המכריע במינו של החלד.

אולם למרות שבתוך תא האב נמצא גייס חמישי נקבי, נשארו הסיכויים הסטטיסטיים לעובר ממין זכר אחד לאחד. כלומר: לכל ניחוש למין החלד לפני הולדו קיים סיכוי של 50 אחוז שהוא יתאמת. מה שתגלית שלושת החוקרים הישראלים עשתה הוא ל' בטל את הצורך בניחוש, ליצור אפשרות מ' דעית בטוחה לקביעה מדויקת של מין ה' עובר בהיותו עדיין בבטן אמו.

חקירה שהחלה בקנדה

מ מבט ראשון, נראה הדבר כעניין פ' שוט ומובן מאליו. מתמיה אף לחשוב כי שלושה דוקטורים רציניים נחוצים כדי לבצע אותו.

אולם כל עבודת-מחקר וכל גילוי מדעי מ'

חוקר-עוברים זאכס
תוצאה של עניין משותף

הווי

גונב מגנב פטור

ב תליאביב, טען להצדקתו ערבי שגנב מחברו 20 ל"י: "הוא גנב ידוע."

תחום המושב

ב סנג'ר, ארצות-הברית, מחו ארבעה בעלי בתי-מרוח בפני המועצה המ' קומית, טענו כי הכנסייה בסביבתם תוריד את ערך רכושם.

לא על הכסף לבדו

ב חיפה, פרץ גנב לבית קפה, צלה לעצמו אומצה, לא נגע בקופה ש' הכילה 100 ל"י.

עולם קטן

ב האסטון, ארצות-הברית נאשמו שני גברים כגניבה, כאשר גילה ה' איש, שנתבקש לעזור להם להחניע את מכונתם, כי היא שלו.

שחיטה כרוין

ב בני-ברק, שמה רחל כהן את לבה לכך ששכנה, חיים גולדפרב, נוהג לעמוד ליד לולה ולהסתכל בתרנגולות, תבע ממנו פיצויים בסך 30 ל"י כשה' תרנגולות מתו לפתע, טענה בפני השופט שהשכן נתן בהן את "עין הרעה", מאחר שאין כל סיבה אחרת למות העופות.

אין עשן דלא אשה

ב סאותהמפטון, אנגליה, כתב אי' רח מכתב למערכת נתון, תבע ל' הפסיק את מנהג עישון הסיגריות, בטענה שזה נוהג נשי.

נקודת מבט

ב פאריס, צרפת, נחלקו הדעות בין צייר ומנהל גלריה לאמנות, אם יש לתלות את ציורו, קונפליקט, ברוחב או באורך.

תשעה קבין

ב יפו, הסבירה אשה מדוע שפכה על בעלה דלי מים: הוא מדבר יותר מדי.

עיסקה

ב סיאטל, ארצות הברית, השתמשה דורות הורוביץ כעדות בבקשת ה' גירושים שלה, בהתחייבות שבעלה התי' תיש אותה עליה: "אני מבטיחה שלעולם לא אביא אותך במבוכה; להקשיב ל' דבריך כשאתה מדבר אלי; לא לעשן; לא להגביר את רמקול הרדיו; לא להשי' תמש בטלפון למעלה מחמש דקות; ל' בשל שלוש ארוחות ליום בשעות קב' עות; לא לתת לך לחכות."

חזור, טעות

ב לוד, התנצל אדם מדוע היכה אדם זר לו: "קיבלתי כתובת בלתי נכ' נה. חיפשתי קרוב של אשתי."

שבי הוחב

ב בלפסט, אירלנד הצפונית, עזבו 50 סועלות את עבודתן משום ש' מעבידן לא הירשה להן לשיר בעבודה, חזרו לשם אחרי שהסכים להרשות להן לזמזם.

יותר מזד משכד

ב ירושלים, אחרי שהודגם בפני שו' סט השלום י' בוק משחק פוקר, קבע שהוא בלתי חוקי, כיוון שהמשחק הוא בעיקרו משחק של מזל, לא של כשרון.

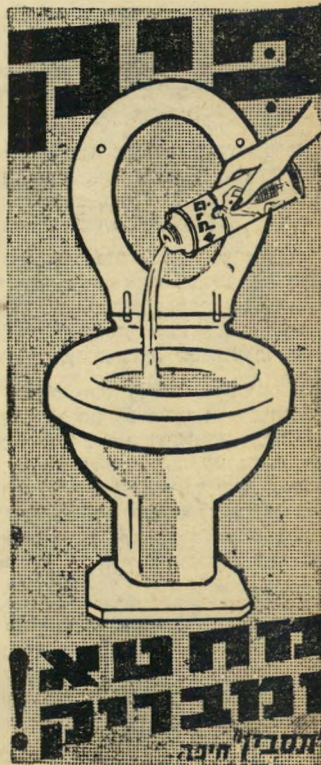

מורליז רוזי

מפעדה מזרחית ואירופאית משקאות חריפים, חמים וקרים מחירים נוחים — שרות אדיב

ירושלים, רחוב בן יהודה 8
מעל לטקסי "אביב"
טלפון: 2176

גוש
מגרשים
ברחובות:
טוב
לשיכונים
ולווילות —
למכירה
בהזדמנות.
לפנות:
תליאביב.
טלפון
24749

אל אחד הסודות הגדולים של החיים את הנולד

בוססים על עבודה מפרכת ואינסופית כמעט. לפני שאפשר להצביע על תוצאה כלשהי עוברים אלפי נסיונות ואלפי כשלונות שרק אנשי המעבדה יודעים עליהם. אולם גם ל כשלונות אלה חשיבות במדע.

כך, למשל, עסק צחת חוקרים קנדיים לפני שלוש שנים בבדיקת תאי ריקמת העצב של החתול. בראש החוקרים עמד ד"ר בר, רופא עצבים בעל שם עולמי. חתול אחר החתול נשחט. אלפי תאים הונחו תחת המיקרוסקופ ותמיד נראה שוני כמעט בלתי-יניכר בין תאי הזכר ותאי הנקבה.

**תשובה ניתנה לראשונה לא מוזמן
עלידי שדושה חוקרים צעירים
ברחובות. מעתה לא יהיה כל ציר
רך בניחוש לפני הדידה. הסיפור
בעמודים אלה כא לספר לראשונה
כמדואו את סיפור הגיוני ומגניז.**

עם גמר חקירתם, ציינו החוקרים כי נתגלה שוני בצורת תאי הזכר ותאי הנקבה, בתאי ריקמת העצבים. החוקרים, שעסקו בחקירת מערכת העצבים, רשמו את הדבר כתגלית לחי, חסרת עניין לחקירתם הם. כללו אותה בדו"ח הסופי, לא עסקו בה יותר. בישראל, קראו שלושה חוקרים צעירים את הדו"ח, נתקלו בתגלית המקרית. הם החליטו להשתמש בה כנקודת-מוצא למחקר של משלהם, להמשיך בה לפיענוח בעיות חורש-חיות שונות.

החקירה החלה.

דמות מתוך פרט

מן הרגע הראשון שתוצאות החקירה נסופו ברבים, שבתה דמות אחת את לב הקהל. הציפים בקולנוע יכלו להעריך לראשונה את הד"ר דנון, בין סצנות הדוגמיות של פתיחת בתי-חרושת וסלילת כבישים בי יומם, הופיעה פתאום מעל מסך הכסף יפהיפה לבושה חלוק לבן.

היתה זאת הד"ר מתילדה דנון, שצלמי קולנוע יצאו לצלמה במכון וייצמן, יחד עם שני חבריה החוקרים. מתילדה, זהבת הרישיער וכחולת-עיין, נראתה יותר כאלנה טרנר בתפקיד הוליבודי מרתק של אשת-מדע, מ אשר דוקטור של בשר ודם, מוסמכת למדעי הטבע.

למעשה, חודר הדמיון מבעד ליופי החיצוני. תולדות חייה של מתילדה, מעיר מולדתה האיטלקית עד למעמדה הנוכחי במכון וייצמן, יכולים למשמ חומר מצויין לסרט עלילתי. ישנם בו כל הסממנים המובהקים הדרושים לסרטולדות טוב: רומן, מאבק עקשני של צעירה שאינה מרפה ממטרחה, ילדות מאושרת וחלומות לרוב.

"אני סקרנית מאד!"

עוד שנתה ה-13 חייתה מתילדה באיטליה עם הוריה השווייצרים, חלמה חלומות וורודים על ארצות רחוקות וחממות, על דקלים מזוקקים וחולות זהובים בליל ירח.

ואז פרצה מלחמת העולם השנייה. משפחתה של מתילדה עקרה לגינבה הנייטרלית, אולם אורח חייה השלמים של הנערה לא השתנה בהרבה. היא הוסיפה לצאת לשדות עם אביה האגרנום מדי שבת, לתהות שעות ארוכות על סודות הטבע.

יום אחד הפתיעה מתילדה את מורה וזקן

בגימנסיה העירונית, הודיעה כי החליטה ללמוד ביולוגיה. עד אז חשבו אותה מורה לתלמידה מצטיינת בספרות וציור, האמינו כי תמשיך להקדיש את השומת לבה לצד האמנותי יותר של ההשכלה. אולם עתה עמדה לפנייהם והכריזה: "אני סקרנית מאד... אני הייבת לפתור את כל הסודות!"

סטודנט שתקן בספרייה

דרך הפשוטה והקלה ללמוד היא לתת לה את התמיכה הכספית הדרושה. היא נאלצה לגלות את הסודות בכוחות עצמה. חייה כסטודנטית היו עליוזים וקשים כאחד. היא לא בחלה בשום עבודה שבה תוכל להרוויח את שכר לימודיה. עבדה כמלצרית, שרת רצפות, פועלת בית-חרושת ובימי הקיץ, בחוות איכרים מחוץ לעיר.

כל זה לא הפריע לה להיות סטודנטית מצטיינת. בגיל 22 כבר קישת תואר M.Sc. את שמה. כמוסמכת ביולוגיה נתקבלה בתפקיד אסיסטנטית באוניברסיטת גינבה — הצעירה ביותר בסגל המרצים.

אולם ימי לימודיה והשתלמותה לא תמו. בשעות הפנאי התחפרה האסיסטנטית החדשה בין כרכי הספרייה, התכוננה למיבחן הבא: עבודת הדוקטורט. לא פעם מצאה את עצמה יושבת לצדו של סטודנט ממושקף ושתקן, אותו הכירה שטחית מהרצאותיה בפקולטה שלו, ידעה עליו רק שהוא ישראלי.

הצעקה ותנאי דצרה

א עבר זמן רב ומתילדה נוכחה לדעת שהתעניינותה בסטודנט הממושקף לא היתה דחקה אקדמית. בין השניים נקשרו קשרי ידידות.

דוד דנון, כיום בן 34, הרגיש את עצמו חלוש בגינבה. הוא הגיע לשם כפולשתינאי לארצות, איש אציל שריצה תקופה ארוכה בכלא יפו ובלטרון. הממשלה הבריטית הרשתה לו לצאת לשחיין רק לאחר שהתחייב לא לחזור ארצה.

במתילדה הנוצריה מצא בתיברית נאמנה. אולם כאשר הציע לה נישואין, צירף להצעתו תנאי מפורש: לעלות יחד אחר ארצה, ברגע שיתאפשר הדבר. מתילדה נזכרה ב"חלומותיה הישנים על דקלים וחולות זהובים, הסכימה להצעה.

הנישואין לא הפריעו ללימודים. מתילדה סיימה את עבודת המחקר שלה על הכרומוזומים, זכתה בתואר דוקטור. דוד למד רפואה — עד פרוץ מלחמת תש"ח. אז נקרא על ידי ארגונו לשליחות חשובה בצרפת. הוגעבר לשם, חזר לגינבה עם תום המלחמה. משך הזמן הזה נולדה בתם, דפנה.

לפני שלוש שנים, סיים דוד את לימודיו. ממשלת ישראל לא העמידה שום קשיים בפני שיבתה של הגולה. להיפך: מתילדה, דוד ודפנה דנון עלו ארצה, התיישבו בה כאזרחים קבועים.

פגישה עם ענק

דוד גויים מיד כרופא לצה"ל. מתילדה חיפשה אחר עבודה מעניינת, ביקרה יום אחד במכון וייצמן. באחת המעבדות נתקלה בדמותו הענקית (2,06 מטר) של ד"ר ליאו זאכס, בוקר קמברידג' שעבד כחוקר במחלקה הביולוגית הניסוינית, עמד בראש מחקר הגנטי. השניים גילו עניין משותף: הד"ר זאכס הזמין את הד"ר דנון לעבוד עמו.

השניים התמסרו במרץ לחקירת תכונותיהם של הכרומוסומים. גל רשימותיה של מתילדה גדל מיום ליום, מילא מחברות שלמות. מצדו הוא, הכתיב ליאו זאכס במיבטאו האנגלי הציב, את מסקנות חקירתו לכתבניתו ה

אשת-מדע דנון

מה עושים הכרומוסומים?

אמצעי זהירות מקסימליים, לבל ייגרם נזק כלשהו לנבדקות.

ראשונים במרוץ

אחרי ששלושת החוקרים הצעירים בדקו 20 מקרים מסוג זה וקבעו בחד-אות גמורה בכל מקרה את מינו של העובר, פירסמו את תגליהם בבטאון המועצה למחקר בישראל, המוסף בכל העולם המדעי.

התגלית היכחה מיד גלים בין מדעני העור. רק קומץ חוקרים בדניה, הולנד וארצות-הברית קיבלו את ידיעת התגלית בקרירות — הם עצמם עבדו באותו כיוון, הושגו על-ידי הישראלים.

צייד ושתייה לחייב

יצד משפיע עיסוק כה דקדוקן וקפדני על אדם העוסק בו — ביחוד אם הוא עדיין אדם צעיר, מלא חיים. אם לדון לפי דו"ר מתילדה דנון, הרי שאין הוא מסר ריע כלל וכלל. המדע הענייני והיבש לא יבש את חוש ההומור שלה; שולחן עבודתה מלא קריקטורות מעשי ידיה. טוענת היא להגנתה: "לכל אדם יש משהו מגוחך. אין שום קשר בינו לבין המדע."

כאשר נכנס הוג דנון בשבתות למכוניתו הקטנה, המושים רובי ציד כשדפנה הקטנה גלחית אליהם — מרימים מכריהם בדרך כלל את גבותיהם. "איך אפשר לקחת ילדה לצייד?" הם שואלים.

אולם לשני הדוקטורים אין מי שיטפל בילדה בשבתות — והצייד חייב להימשך. על כן בא הפתרון מריס-הגבות. אין הוא גם פתרון יוצא מן הכלל. להיפך — הוא אוסייני לדרך חייהם של מתילדה ודוד.

בדירתם הצנועה, באחד המחנות הצבאיים מתאספים מדי פעם חבריהם מן האוניברסיטה או עובדי המכון. הפגישה רחוקה מאד מן המושגים הכבודים של המדע. המטובים מרימים כוס לחי כל מלך ממלכי צרפת ש שמו היה לואי — 18 במספר.

הספירה נעשית בהקפדה מדעית — אלא אם כן התבלבלו בינתיים אנשי המדע הצעיר רים ואינם יכולים להבדיל בין לואי ה-13 לבין לואי ה-18.

צעירה. התמונה החלה מתבהרת.

התברר כי זוג הכרומוסומים של האשה נראים שונים בגרעין התא תחת המיקרוסקופ מזוג הכרומוסומים של הגבר: ברוב הכרומוסומים של האשה נראית נקודה כהה ליד גבול הגרעין, שאיפשרה כמעט בכל התאים הנבדקים לקבוע אם המדובר בתא זכרי או נקבי.

תגלית זו היתה המשך ישיר לזו של צחת החוקרים הקנדיים, שמצאו כי תאי עצב ה חתולה שונים מתאי עצב החתול.

כאן הופיע האדם השלישי, בדמותו של ד"ר דוד סר, חברו לגיל וללימודים של זאכס. מאז באו ארצה לפני חמש שנים, עבד סר כגניקולוג בבית-החולים הדסה בירושלים. הוא גילה התעניינות רבה בעבודת השניים מרחובות. במהרה החלו השלושה לעבוד במשותף, לקראת המטרה: גילוי שיטה לקביעת מינו של העובר.

הנחה, ועוד הנחה

ביצה שהופרתה בגוף האשה מתחלקת אחר ההפרייה לתאים שונים: תאי עובר, תאי השליה העוטפת את העובר ותאי השפיר, שהוא מעין שלפוחית מלאה נוזל מיוחד, הנקרא מי-שפיר ואשר בתוכו מונח העובר.

שלושת החוקרים הגיעו כי מאחר והעובר, השליה והשפיר מקורם בתא אחד — התא הראשון, המורכב בחציו מכרומוסומים של האב ובחציו מכרומוסומים של האם — יהיה מינם של תאים אלה אחד. הגם שחלק מתאי העובר עוברים על-ידי נשירה למי-השפיר.

לביסוס הנחתם זו הוציא הד"ר סר כמויות קטנות של מי-שפיר מתוך השפיר של נשים שעמדו לפני לידתן.

בדיקת מי-השפיר אימתה הנחה זו. על סמך זה, הגיעו החוקרים הנחה שנייה: מה שנכון לגבי עובר העומד להיחלד, צריך להיות נכון גם לגבי עובר בתחילת תקופת ההריון. בדיקת מי-שפיר של הנשים בחודש החמישי להריון אימתה גם הפעם את הנחת החוקרים. כל הבדיקות נעשו כמובן, תוך נקיטת

חטכון פרט

בנק איי לדיסקונט בע"מ

מיוחדר לפסח * מיוחדר לפסח הקניות הטובות בתל-אביב

עריים ומתנות

מתאימות, ציוד מושלם לטיולים מתר-מילים עד אוהלי סיריים.

אם את מחפשת את הקשוט הנאה ביותר לשמלת הערב שלך או לחליפתך, תמצאי אותו אצל **ענוג** ברחוב שינקין 34. סלון התכשיטים **ענוג** מגיש לקראת האביב את התכשיט המתאים לכל צבע ולכל מודל: עגילים, ענקים, צמידים וסיכות מהאופנה החדשה.

התמרוקים העדינים ביותר וכל תכשיטי הקוסמטיקה נמצאים בחנות האלגנטית **ויין** ברחוב אלנבי 86. אצל **ויין** תוכלי לקבל הדרכה לשימוש מתאים בקוסמטיקה, הכל לפי טעמך. נוסף לכך אפשר לרכוש אצל **ויין** את המתנה הנאה ביותר לך ולבני ביתך מתוך מבחר עשיר ורב גוון.

לקראת עונת האביב הכין הסלון האלגנטי של הגברת **צילי בינר** ברחוב פינסקר 6 את ההפתעות הגדולות והנעימות ביותר: דוגמות נחמדות של כובעים וארנקים המותאמים לתכשיטים ולאביזרים היפים, אותם תוכלי לראות גם בחלון הראיה של הגברת **צילי בינר** או בביקורך בסלון שלה. לכל כלה מחכה לקראת יומה הגדול מבחר גדול ועשיר אצל הגברת **צילי בינר**.

את צרכי החשמל מציעה החנות **אלרד** ברחוב אלנבי 106, מדוד חשמל וכריים דינמו עד למקלטי הרדיו של חדישים ביותר. ההפתעה האחרונה של **אלרד**: מכשיר SA-RI-MIX, הטוחן הכל תוך שניות ספורות. מחירים מיוחדים. תשלומים נוחים.

עבודות קליעה נחמדות וחדושות ביותר מציעים **האחים גוהרי ושות'**, ברחוב דינמו 128. אצלם גם פינות סלון ופינות אוכל נאות בצבעים שונים, נוסף על שטיחים פרסיים ואיורים פאנים ושלל מתנות. הכל במחירי פרי-סום.

הלבשה

ברכה, ברחוב דינמו 181, נותנת לך לא רק שמלות, חליפות מוכות ונחמדות, אלא תופרת גם כל מה שאת רוצה, לפי הזמנה או מברכים שאת מביאה. **לברכה** מספר רב של מודלים חדישים שבהחלט כדאי לראותם.

מתנות נאות לחג מגישה החנות האלגנטית **ויקטור** ברחוב בניהודה 6, ליד מוגרבי, בין השאר: מודלים חדשים של חולצות בדוגמות איטלקיות מיוחדות לאביב, מכנסים, עניבות ושאר מלבושי גברים נהדרים. **ויקטור** מציע מלאי עשיר לקראת הקיץ במחירי פרי-סום.

"הבו לי לאפיקומן כדורגל מחנות ד.י. שלם" היא בקשתו של כל ילד — כי אצל **שלם** ברחוב אלנבי 108 ישנם כל חפצי ספורט והתלבושות ה-

ספרים

תולדות

ידיד בעת צרה

גדעון יוצא למלחמה (ליאונארד מוד' ליי; עברית אהרן אמיר; צהר; 240 עמודים) — ציארלס אורד וינגייט, הקצין הבריטי סי התמחוני שהגיע לארץ ישראל לפני עשרים שנה, היה מאותו סוג של בני-אדם, שיש אינו מתייחס אליהם בשחיתון נפש. מי שפגש בו היה רואה בו מיד גאון צבאי, אי דיאלקט, משיח והומה דעות, או מתעתע, מאחד-עניים, חורש-מוזמות, ומטרף. היה מוסכם, על כל פנים, שהוא יוצא-דופן.

"הוא היה הדברן המשכנע ביותר שהיכרתי מעודי", תיאר אותו פיקודו משה דיין, בעתיד ראש המטה הכללי של צה"ל. "כל זמן שהיית מסתכל ומקשיב לו, היית מאמין לכל מה שהוא אמר לך. אבל כיוון שהפטיק רי הלך לו, שוב היו החשדות מתעוררים בך."

החינוך הקפדני שניתן לו על-ידי הוריו, ושהיה מבוסס על קריאה יומיומית בתנ"ך, הפך את כל געוריו להקדמה לקראת בואו לארץ ישראל. כאן, ביישוב העברי, נמצא את ידידיו האמיתיים הראשונים והאחרונים, וזכה לכינוי מחתרת-הגנתי שהיה בעיניו תואר כבוד עליון: "היידיד".

בפעולותיו, בראש יחידה יהודית רשמית למחצה, מחתרתית-למחצה, הוכיח וינגייט בפעם הראשונה את יעילות התיאוריה הצבאית שלו. לפיה חייבת ללחמת החזית הג'וייה לפנות את מקומה למלחמה-זוערת מ'אחורי קווי האויב. אולם פעולות אלה, בהן חוסלו במהירות כנופיות ערביות בעמק יזרעאל ובגליל, לא רק שהעלו את המת השל-טונות הבריטיים אלא עוררו אי-שביעת רצון גם בקרב המנהיגות היהודית המתונה.

הוא התקשר לרעיין המדינה היהודית עד כדי כך, שהיה נכון לפעול למענו גם נגד עמו ומולדתו. בישיבה חשאית עם איש הה"גנה אליהו גולומב הציע יום אחד: "מדינה יהודית לא תקום, אם לא תילחמו בעדה, ו'נגד האנגלים יהיה עליכם להילחם. כאה ה'שעה להכריז מלחמה על האנגלים... ההתקפה הראשונה שלכם, אם לעצמי תשמעו, תהיה מכוונת נגד בית הוויקוק הבריטי, אם תניחו לי לפקד על המבצע... אני יכול להכניסכם פנימה."

ראשי ההגנה דחו את הצעה, בטענה ש'מלחמת העולם השנייה אינה זמן מתאים ל'לקשות על בריטניה, ולו גם למען מדינה יהודית.

וינגייט הועבר מארץ-ישראל, ביצע פעולה מזוהרה בכיבוש-מחדש של חבש, פעולה מזוהרה עוד יותר בהדיפת הכוחות היפאניים בבורמה על-ידי צניחה בעורפם. אך כל אותו זמן חלם לחזור לארץ-ישראל, לעמוד בראש הצבא היהודי שיכבוש לעמו את מדינתו. ה'היו לו סיכויים של ממש להגשמת חלומו זה? הורה רביאלוף משה דיין:

"אני זוכר את אורד וינגייט ואני מעריך אותו... אסירי תודה נהיה לו לנצח על ההכ'שרה שנתן לבחורינו במלחמת גרילה, על ה'השפעה והרוח אשר האציל. אבל אם כי אני מבין שרצה לחזור ולפקד עלינו, אינני תוסס איך היה דבר זה יכול לקרות"

לאושרו של ציארלס אורד וינגייט, לא עמדה השאלה למבחן מעשי. הוא מת בהת'עסק מטוס, אישם על גבול כורמה. "במו'תו", כתב סיר וינסטון צ'רצ'יל, "כתבה של'הבת בהירה."

הארץ

ההרשמה לאקדמיה שנת תשס"ח (מערבי)

מ. ששתאיאל, תל-אביב

זרועה: השכלה עממית

* * *

מאבק הנפש משפיע בראש וראשונה על יחסי ארה"ב-בריטניה. (חרות)

מאיר סגל, ראשון לציון

גורם לתביטך דרפה

* * *

בצו זה "יוצא צבא" — גבר, תושב קבוע שנולד בתקופה שבין א' בניסן תרצ"ח (2) באפריל 1948) ובין כ"ט ב' אלול תרצ"ח (25 בספטמבר 1948) שני התאריכים בכלל. (דבר)

א. מנה, רמת-גן

מוטב מוקדם מאשר בכלל לא

אנשים

הפגנה ציבורית

אחרי הצגת מלחמה בני-אור לטובת קרן המגן נישב רביאלוף משה דיין למחזאי משה שמיר, סיכם את דעתו על היצירה המלחמתית: "שרבטחון אינני יודע אם תוכל להיות. אבל דרמטורג בטח תוכל ל'היות'!"... דעתו של רמטכ"ל אחר, **ייגאל ירון**: "מחזה גדול!"... לא רחוקה מזו הייתה דעתו של שר-הבטחון, **דויד בר גוריון**: "טוב שהעלו מחזה שיש בו לא רק ערך היסטורי, אלא המתאים גם לימים אלה!"... אגב, השבוע ערכה משפחה בר גוריון זו הפעם הראשונה הפגנת-סולידאריות ציבורית. בביקור בהצגת-הבכורה ישבו זה ליד זה (מימין לשמאל): **פולה, עמוס ודויד בן-גוריון**. המטרה הייתה, כנראה, להזים את הדעה שראש-המשלה אינו רואה בעין יפה את מעשי בנו, מסתיג מן המעשים ש'עוררו לאחרונה ועם ציבורי כה לוהט... בשעה שהגיע השבוע לארץ מנהיג ציוני אמריקאי, **אבא הייל סילבר**, נזכר ב'מעשה שקרה לו בימי מלחמת-העולם השנייה, כשסע לבריטניה בלחית המנהיג הדתי **אליהו ברלין** והרב **זאב גולד**, שניהם אז חברי הנהלת הסוכנות. עם צאתם שלזו מברק להסתדרות הציונית הבריטית, לאמור: "גולד סילבר ברלין יצאו". הצנזור הבריטי נדהם למראה המברק, חשש שהוא מודיע על העברת זהב וכסף לגרמניה הנאצית. הוא העביר את המברק לסקוטלנד יארד, שם נחקר מוזכר הסתדרות ציוני בריטניה ארוכות... הצעה מקורית השמיע **אברהם לטר**, נציג מפא"י במועצת עיריית תל-אביב: ל'הקים בעיר משהו דומה להייד-ארק הלונדון גי המפורסם, כ'די שמנהיגי המפלגות לא ינאמו כל יום שני וחמישי ליד מוגרבי"... במכתב אל **דויד בן-גוריון**, הציע תושב חיפה טוביה פרימון לתרום לקרן-המגן תרומה מיוחדת במינה: מסמכים שונים בחתימתם של הפיהרר **אדולף היטלר**, מפקד חיל-האוויר הנאצי **הרמאן גרינג**, מפקד פלוגות הס.ס. **היינריך הימלר**, המפקד ה'עליון של הצבא הגרמני הגנרל **וילהלם קייטל** ואחרים. לדעת התורם, ייתכן ל'השיג תמורת מסמכים אלה סך של אשתף ל'... ש'האוצר **לוי אשכול**, שהשתתף בחגיגת-הנחלות של מושב-העולים אלקוש, וזכה באותו מעמד במתנה: תחילת טאבאק מתוצרת הכפר. הייתה זה רמז עדין כי כל הבטחתינו של אשכול מתגדפות כעשן?... אדם המחפש עבודה: גיבור המחתרת של לח"י, השייך **יוסף אברירגול**, המסתובב בחצות ירושלים ללא עיסוק ופרנסה, מוכן "לכל עבודה שהיא". ביתו, בו נהרג מפקט על-ידי מתנקשי המופתי ערב מלחמת העצ'מאות, נשאר מופקע בידי המשטרה... בין הקוראים ל'פעולה להתעוררות מצפון ה'עולם" נוכח אימתן נשק לישראל נמצא גם **שמחה לב**, המציע תרופות לכל המחלות בעולם באמצעות שיטתו, המנאום. לדבריו, כתב כבר מכתבים לכל ראשי המדינות ועור'לם, כדי להתריע על העול המשוע. אחרי שראש משפטי האו"ם הגנרל **אדיסון ל. מ. בארנס** איבד קופסת סיגריות מסוכפת ש'עליה חרותים ראשי התביעות של שמו, פירסם דבר ביחמת עצמו מודעה בלשון זו: "המוצא מתבקש להביא את האבידה לסניף דבר ה'קרוב ויבוא על שכרו".

* * *

השאלה הגדולה

לאחר הדחתו של גנרל ג'ון באגוט ("אבו חנייה") **גלאב** מתפקידו כמפקד ה'לגיון הערבי מתחרים ביניהם העיתונים ה'ירדניים בפרסום סיפורים המטילים צל על אישיותו. הנימה הכללית: גלאב נהג לשחד את כל ירדן בעזרת קרן חשאית שהקציב ל'עצמו מתקציב המדינה... למחרת נאומו הגדול של **ניקייטה חרושצ'וב** נגד **יוסף סטאלין**, היה מכשיר הטלפון של ה'שגריר הסובייטי **אכסנדר ניקייטה אברמוב** עסוק בלי הרף. השאלה שכל מצלצל שאל: "האם התמונה הגדולה של סטאלין, התלויה בכניסת בית השגרירות ב'רמת-גן, עוונה במקומה? התשובה שלא גי'נה: כן... אות נוסף לשינויים בברית המועצות: אנשי השגרירות הסובייטית ב'ישראל הבטיחו את מלוא עזרתם להביחה, העומדת להציג את האחים קארמאזוב של הסופר הרוסי הנודע פיודור דוסטויבסקי, בכימיו של **צבי פרידלאנד**. במשך עש'רות שנים היה דוסטויבסקי מוחרם בברית-מ'הוא היחיד מבין הקלאסיקאים הרוסיים ש'ספריו לא הוצאו במהדורות חדשות... ה'במאי **חיי קיילס**, המכין עתה את הצגת

מקסימ

עגולות ושטוחות
20 סיגריות 350 פרוטה

א.ל.א

תמונת סטאלין בשגרירות הסובייטית ברמת-גן.
בינתיים, כן.

המראה מעל לגשר בהבימה, בא אל שחקניו בתביעות קיצוניות; לקראת הצגת הבכורה שתיערך בראשית החודש הבא, הוא דורש מהשחקנית **שושנה רביד** לצבוע את שיערה הבלונדי לשחור, ואילו השחקן **יוסף כנאי** נדרש להבהיר את שערו השחור כחם לבלונדי... השחקן **מוריס שווארץ** שיגיע החודש לישראל, החליט לפעול להגשמת רעיונו: הקמת תיאטרון דוילשוני בארץ, שיציג כל מחזה בעברית ובאידיש גם יחד... שחקן אידי אחר שנקלט על הבמה העברית: **זיגמונד טורקוב**, העומד להופיע בתפקיד ראשי בהצגת השדכנית העלזיה בתיאטרון הקאמרי. הצגה זאת תהיה הצגת בכורה גם לבמאי צעיר, **זאב רביב**... תזמורת **בני בני** לקחה אתה משה **בצאחה** מישראל: היא שידרה לא מזמן בראדיו פאריס עיבוד של השיר הבאנו שלום עליכם... פרופסור **יוסף קלאוזנר** (85), שפירסם את האוטוביוגרפיה שלו לפני שנים רבות בהיותו בן 70 בלבד, עומד עתה ל-

* יושבת מימין: המשוררת חיה קיטמן.

Kissable
"נשיק"
השפתון החדש
בן פריס

נשואה החן בעולם כולו כרוכות אחריו
ככל לבן - עכשיו הוא הגיע גם אליך...

בסוקי השבוע

- **ח"כ חרות יוחנן באדר**, על דיון התקציב בכנסת: "זה לא דיון, זה מירוק!"
- **דוד יומין**, חבר מועצת עיריית תל-אביב מטעם חרות, בתגובה לדרישה שהעירייה תרבה בבניית שיכונים: "העירייה לא יכולה לבנות הרבה שיכונים, מכיוון שאין לה מבנית מאוחדת, מלחה עצמאות ושראוצר."
- **העיתונאי אורי קיסרי**: "גוף האשה הוא קניינה ושייך רק לה. לעולם אין היא מוסרת אותו - אפילו כשהיא מוסרת את עצמה."
- **הסופר אנדרה רופן**: "כשגבר מת, הדבר האחרון הפועל בגופו הוא הלב. כשאשה מתה - הדבר האחרון הפועל עדיין בגופה הוא הלשון."
- **הכוכבת לין רנו**, לאחר ראית הסרט גינטלנים מערפים בלונדון: "לא די להעדיף בלונדון כדי להיות גינטלמן."
- **הכוכבת מרגן דיטריך**: "יתכן כי אמת היא שהגברים חכמים מן הנשים, אך בעולם לא ראיתי אשה שתדוף אחרי גבר טיפש, רק מפני שיש לו רגלים יפות."
- **המחזאי במאי-צייר-תסריטאי-סופר ז'אן קוקטו**: "רוב האנשים הגדולים חייבים תודה על הצלחתם לאשה - שלא הפריעה להם."
- **המחזאי פיאר הנרי רו**: "בחיי האדם יש שלוש תקופות: בראשונה הוא עובד בשביל אחרים, בשנייה הוא עובד בשביל עצמו ובשלישית הוא דואג שאחרים יעבדו בשבילו."
- **ח"כ יגאל אלון** באספת המגבית המאוחדת בארצות-הברית: "הייתי מסכים לקבל נשק מהשטן, אפילו מקומוניסטים."

מלועדי
לשמחה
כזבת
בלו-בנד

**הוא צעיר
ושקול בדעתו.
מכריו מנסים
לנחש תמיד
את מעשיו
הנבונים בעתיד**

מובן מאליו:

נלסון הוא מעשן!

MR 26

על גב הגמול

תמזהמהנו בבירה הקוסמופוליטית, קהיר, כשאנו זוכים לקבלות פנים חמות מידידים חדשים שעקבו אחרי מסענו. היה לי העונג להשתתף במסיבת הגן לכבוד הארבעה ביולי בביתו של השגריר האמריקאי, ג'פרסון קאפרי.

מובן שנסענו דרומית מערבית לקהיר, לביקר את העתיקות המפורסמות ביותר בעולם, את פירמידות גיזה, סמלן המסחרי של מצרים. כשזאן לצדי, הגשמי את חלום נעורי, בזה שטיפסת אל ראש הפירמידה הגדולה של קופו, הבנויה מכשני מיליון לבני סיד, שכל אחת מהן שוקלת כשניים וחצי טון. מראש הפירמידה הגדולה חלף מבטנו על מצריים כפי שהיא מופיעה בגלויות דואר — המדבר הנהוב, עמק הנילוס הירוק, הספינסק והפירמידה החורגת של המלך ג'וסר, שהיא הפירמידה העתיקה ביותר במצרים.

במצב רוח מאושש חתרנו מקהיר, כשאנו מלחים על ידי סירות מרוץ של מועדון ה' חתירה. למרות שעמדו לפנינו עוד 180 ק"מ לומטר, הרגשנו שמסענו נגמר. אולם היה עלינו לזכור כי הדבר היחיד שיש לצפות מן הנילוס, הוא הבלתי-צפוי.

בארץ הדלתא

דישום קידומטר במורד הזרם פנינו לתעלת המיזרית. כשאנו שטים לאורך ה' תעלה המוקפת כפרים, יכולנו לעקוב אחרי חייהם ומנהגיהם של התושבים, לעתים קרובות אפילו מבלי שירגישו בנו. כאשר הבחינו בנו, גילו הכפריים את רגשות גדולה. נשים שעסקו בכביסה ליד ה' מים, נקהלו בהלה. אספסוף של גברים ו' נערים התרוצצו על החוף בקולי קולות. אולם כאשר נעמדנו לצלם את סירותיהם הנאות, גבוהות-התרנים, לא צפינו למאורעות הסוערים שבאו בעקבות המעשה.

אספסוף של פלחים היסטריים התקהל על החופים. כשראינו שאנו צפויים לפורענות, נסינו להתרחק, אולם התושבים ידו בנו גושני בוק יבש. "נדמה לי שהם אינם מחבבים אותנו," אמר אנדרה.

מחשש לחיינו, נכנענו. אפילו לאחר מכן, המשיכו כמה פלחים נלהבים להשליך בנו אלות. כאשר נחתנו בחוף, הוקפנו כ-300 ילדים צוחקים, יורקים ומלאי זעם. דרכונו נחטפו מידינו.

חשבנו שניהרג במקום, כאשר הופיעו לי פתע שלושה גאפירים, פילסו את דרכם בין ההמון, ולדרישתנו הולילו אותנו למוכתר הכפר. הלה, נבהל ומבולבל, הורה לכלאנו עד שיקבל עזרה מקצין המשטרה בעיר הסמוכה. הושלכנו אל כלא, בו פלינו, משך חמש שעות, כנים מבגדינו.

דיווי צמוד לים

צין המשטרה, מבולבל אף הוא, הע' מים אותנו על מכונית והסיע אותנו ל' עיר מינוף, אל מפקד המשטרה. לאושרנו, ידע המפקד לדבר אנגלית, וכפי שביטא זאת, "עקב אחרי משלחתנו בקנאה מן ההתחלה." הוא התנצל על ההתקפה, אך תה ייחס לפחד התושבים מפני מרגלים, ו' הבטיח אישית שניקוט צעדים להגנתנו מפני תקריות דומות בעתיד.

למחרת הסיע אותנו המפקד חזרה לתעלה, כשהוא מספר לנו בדרך כי אזור מינוף הוא אחד האזורים הצפופים ביותר בעולם. מצאנו שני חיילים שומרים על סירותינו, וכמה תר' שבים עוקבים אחריהן. כאשר החילונו בחתירה משם, הופיעו על החוף שלושה חיילים חסונים, לבושי חאקי וחובשי טרבושים אדומים, רובים על גביהם. כל אחד מהם היה רכוב על סייח ערבי אציל. היה זה הליחי שנועד להגן עלינו בחסותו האדיבה של המפקד. הם הלכו אחרינו לאורך החוף, כשכל כמה שעות מופיעה שלישיה חדשה, מחליפה את קודמתה. ליחי זה רכב לצדנו כל הדרך עד לים התיכון.

פועלים מקומיים בנו את הסכר בהשגחת הבריטים בין 1898 ו-1902. הם השתמשו ב' מיליון טון גרזית, מאותו חומר מהם נבנו המקדשים העתיקים. עברנו גם את המפל הראשון ונכנסנו לארץ הפלחים. במקום זה ועד לדלתא של הנילוס, מעובדים ומיושבים רק חופי הנהר, בעומק של 15 קילומטרים. פעם בשנה גואה הנהר מגדותיו, משקה ו' מחייה את רצועת האדמה המעובדת הצרה. אדמה זו, שהובאה ברובה מחבש, מצטברת בשיעור של כעשרה סנטימטר כל מאה שנה. מצרים המעובדת, גבוהה, איפוא, בכשני מטר רים יותר מאשר בתקופת קליאופטרה, וכ' ששה עד תשעה מטר יותר מאשר בתקופה בה ניבנו הפירמידות.

הגולגולת המסכנת

שה קידומטרים למטה מסכר אסור אן, צילמנו את קברו שנחשף לא מכ' בר של מצביא מצרי עתיק. גולגולת שקיבל' תי במתנה מאחד הארכיאולוגים שעבדו ב' מקום, כמעט וסיכנה אותי בצרות, כאשר גילה אותה שוטר סקרן בסירתי, והיה בטוח שתפס רוצח צמאדם.

כמעט מדי יום הפסקנו את חתירתנו, כדי להתבונן בעברה המפואר של מצרים. במי' שור תבס ראינו את שרידיה של העיר הע' שירה ביותר במצריים העתיקה. כאן היתה בירתם של הפרעונים בתקופת הקיסרות ה' חושה, כאשר הגיעה כוחה המדיני והתר' בותי של מצריים לשיאו.

עמק קברי המזיב

גדה המזרחית שוכנות אל קרנאק ולוקסור המודרנית, בה נמצא מקדשו של אמון. הגדה המערבית כיום היא בית קב'

שיעור ראשון. אמא לוקחת את בנה לשיעור ראשון ביינג רומח. חוסר הלבוש לא הוכתב על ידי המטרה הרטובה.

רות נרחב ששני פסלי הענק של אמנוחטפ השלישי שומרים עליו. משם, מערבה, נמצא עמק קברי המלכים המופלא.

מעבר לנהר, ביקרנו את "אם הנילוס", ל' ל'אן טרשר, אמריקאית בת 66 מגיקונסויל, פלורידה, שמשך 40 שנה היתה "אמא" לאלפי יתומות ואסופיות מצריות.

כשחתרנו לאורך אזור בודד ליד דיירוט, הותקפנו על ידי שודדינהר ערביים. השוד' דים, במספר, התקיפנו בחמש סירות גבוהות-התרנים, חוף צעקות ונפנוף רובים, ככל שקרבו אלינו. לאושרנו, היה הנילוס רחב כאלף מטר, איפשר לנו להתחמק. חתרנו בחמת-זעם, ו' הצלחנו להתרחק מרופינו שרצו, כנראה, לשדוד אותנו. כאשר יכולנו לנשים ביתר ק' לוח והגלים באו גם הם לעוררתנו, וסירותי' נו התנדנדו על המים כפקקים, היה מטרה גרועה גם לטוב שבצלפים. שבועיים לאחר מכן הגענו לקהיר. הודע' תנו על הקהפת השודדים הביאה בעקבותיה פעולה מיידית ונמרצת. יחידה שמתה כ-200 חייל מצריים, יצאה בעקבות השודדים שנכ' נעו אחרי תגרה קצרה ונאסרו.

איזהו המקצוע

הקוסם לך?

השכנה כללית

בחנינות מוקדמות
בחנינות בנרות
אנגלית (כל הדרגות)
עברית (כל הדרגות)
עתונאות
מדעי הרוח
מדעי הטבע
צרפתית — גרמנית
לטינית — ערבית
מסיכולוגיה

מדעי המסחר

הנהלת חשבונות
בקורת חשבונות
מזכירות ופקידות
מסחר וכלכלה
מס'הכנסה
משק ישראלי
חשבוניות למנהלי
חשבוניות מדופלמים
בחנינות למבכרי
חשבוניות מוסמכים

מהנדסות

בנין
מכונות
חשמל
רדיו
קשר
שרטוט
דיזלים
פלסטיקה
ייצור
ארגון וייעול

ועוד קורסים רבים אחרים לרבות הכנה לבחינות מקצועיות מקומיות ואנגליות, לקבלת דיפלומה ותואר מוכרים כגון:

A.M.I. Mech. E. Society of Engineers, A.M.I.P.E.,
A.M.I. Brit. I.R.E., A.F.R.Ae.S. B.Sc. etc.

פנה עוד היום לקבלת פרטים ומדריך מקצועי חינם אל:

המבין העברי להוראה והשכלה

מיסודו של

המבין הבריטי

ירושלים: רח' ב'יהודה 2, ת. ד. 1259

תל-יאכביב: שדר' רוטשילד 15
חיפה: רח' הבנקים 5
נתניה: רח' הרצל 19

נא לשלוח לי פרטים ומדריך חינם על הקורס ב שמי כתובתי

מרח סנדביץ תלמה

פיונז אמיתי תלמה

אבירי המלחמה ועוהתאבירים

זמנים מודרניים

נפתלי פפר (7;6)

חיפה, רחוב זבולון 13

החלון הבית ראה רוני (2) חבורת ילדים משחקים, הבחין בחברו ציון. בקול צוהל פנה אל אמו: "הבי טי כמה ציונים משחקים בגן!"

ירושלים, בית הכרם בנין איתן שכנה, מרים שלמון,

ת מותוקה, אני איכל אותך! התלהבה שכנה למראה ריבי (2,8).

"לכי הביתה ואכלי סלט". החזירה לה ריבי. אמה, צפורה שפירא, קרית יואץ, רש"י 5

ת רוצה שאני אטבע? שאלה רחל, אחרי שאמה שידלה אותה להיכנס עמוק לתוך השמיכה.

משק חולתא, וקיבוץ המאוחד

ליה (4), נראתה מואזוכבת כאשר חזרתי מהחנות ולא הבאתי לה לחמניה. "הזודה אמרה שאין לחמניות", התנצלת.

"למה לא אמרת לה שיש לך כסף?" התרעמה דליה. אחותה, צביה שטרן, חיפה, ומתדרחם 139

חנוכה שמעתי את אבי (5) שר: "על הכסים ועל המפלגות אשר חוללו המכבים."

אביו, י. הגדלסמן חדרה, נוהעבוד

רן, מתרעם על אביו העובד בבניית מדרכה בחצר: "הרי יש לילדים מגפיים, אז למה אבא מכסה את כל הבוץ במדרכות? ומה נעשה בחורף?"

משק פלמח-צובה, וקיבוץ המאוחד

שאת אשה זרה אם הוא אוהב את אביו ואמו באותה מידה, השיב עופר (4) בכיטול: "זה לא קשור במידה, אבא שלי יותר גדול מאמא שלי."

אביו, שמואל גניז, תל-אביב, סוקולוב 46

בעלי המשת השמות הראשונים המפורסמים במידה זה זוכים בחבילות של של התכשירים המפורסמים לתנוקות, ככה שופמן" פוררה, כנון-חליב -- המוספים חן ובריאות לתינוק, נוסף על כך יקבלו ילדים משתת שיניים מיוחדת, "ככה שופמן" עם טעם תפוחיזהב. ערכה של כל חבילת של ילסי המחירים לצרכן) יהיה שש ל"י. החבילות יישלחו ישר לביתו של הזוכה.

את החומר יש לשלוח למערכת העולם הזה, ת. ד. 136, תל-אביב ולסמן על המעטפה, "צברינו חמודים ועוקצנים". כן יש לציון את שמו המלא של הילד תאריך לידתו, את שם השולח, את יחסו לילד (אם אב, אם מורה, ננת וכו') ואת כתובתו המלאה. המערכת תבחר בתמונות הטובות ותחזיר לשולחים את כל הצלומים, אם פורסמו או לאו.

פ כינועים (4) פריץ בצווחה חוך כרי אכילה. "לשאלתי מה קרה, הסביר: "דרכת לי על הלשון עם השיניים."

אביו, יצחק שפרגל נתניה, שיכון חתיקים 40

יכל (3,6) עוברת עם אביה ליד קבוצת פועלי דחק העובדים בחצר: "אבא, תראה, הנה יהודים!" קראה.

משק חפציבה, וקיבוץ המאוחד

כולנו באותה סירה!

רחאב חמיס' (1) חיפה, רחוב הואדי 14

ריין הרדיו הודיע על תחנית מנג האוניר: "היה חם ואביך" אשתי, שלא נמצאה אותו רגע בחדר, שאלה את אברהם (5) מה הודיעו. "היה חם ואבא שלך" הסביר אברהם.

אביו, חיים אלולוף, קרית יואץ, שיכון עמידר בלוק 1

אן אתה הודך? שאל יואל (4) את אחיו הגדול, "אני רוצה ללכת אתך", "לכל הרוחות" השיב אחיו בקוצר רוח. "אז תלך לבד", חזר בו יואל.

אחיו, יאיר ברמשיח, כפר-סבא, שיכון עמידר ב

בקה (4,6) ועיפר (6) שיחקו באבא ואמא. עופר, הביא כמה צלחות וביסקוויטים, פקר על רבקה-לה: "תעשי סלט!"

"אתה יודע מה?" החליטה רבקה, "נגיד שהיום שבת ואבא עושה את הסלט."

אביו, צבי אפל, אשקלון

מי שואר את הגנת? "מה, תל רעים, תלגימה ותל-אביב הם קיבוץ אחד?" משק כיסופים, וקיבוץ המאוחד

מלה עברית חדשה המציא איתי, כאשר עבר אתי ליד פחי אשפה. "מה עושים פה האשפתים האלה?" שאל.

אביו, הרני, תל-אביב רח' גורדון

דרך לגן הילדים ראה קיקי (3) חמור מלחך עשב. "אמא, הביטי, הנה סוס קטן!" קרא בהתלהבות. כאשר הסברתי לו שאין זה סוס, כי אם חמור, תמה: "למה הוא חמור, מה הוא עשה?"

אמו, נחמה פרנקל, ירושלים, חובבי ציון

זכי (3): "אבא, נכון ששום דבר לא יכול לעמוד באויר?"

"נכון", משיב אבא. "אז איך זה שהג והצפורים לא נופלים?"

אביו, שמיון פרידה ירושלים

אשר גערת באיתן (4) שהוא ילד רע, החזיר, לי: "אם היו בכיתה-החולים ילדים יותר טובים, אז למה לקחתם אותי?"

אמו, מרים סטשסקי יד אליהו, לוחמי גליפולי 67

גשתי לכלידה (2,8) ביצה רכה לארוחת בוקר ואמרתי לה: "שתי את הביצה בלגימה אחת, והגמרי אותה. חקרה כלילה: "אז מה היה בשביל לאכול?"

אמה, אהובה וטרמן כפר-סבא, רח' התחיה

ירי האמו: "למה יש לחברים שתי ידיים, שתי אוזניים, שתי עיניים ורק פה אחד? אם היה להם שני פיים, אז כשאחד היה מדבר, השני היה נח." משק שדותיים, וקיבוץ המאוחד

צברית '66

אורלי טיומקין (1;6) תל-אביב, שד' רוטשילד 64

(*) בתו של חייכ מפ"ם הטרבי, יוסוף חמיס, שצולמה במשק עין-המפרץ.